

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาอย่างสูง จากรองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ด้วยความเอาใจใส่ ปลุกฝังให้ผู้วิจัย รักการวิจัย และทำงานวิจัยมีคุณค่ายิ่ง รวมทั้งสนับสนุนให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน จนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณ อาจารย์มนตรี วงศ์รักษ์พานิช ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างและประทับใจในความกรุณาในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนอาจารย์และบุคลากรในสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ทุกท่าน จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัย ขอขอบคุณตัวแทนของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือ ตลอดจนให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยถือว่าเป็นพระคุณยิ่ง

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่เป็นกำลังใจอันล้ำค่า สำหรับผู้วิจัย คุณธนพร มโนวงศ์ ภรรยา นางสาวพิชญนันท์ มโนวงศ์ เด็กชาย เศรษฐพงษ์ มโนวงศ์ ธิดาและบุตร ที่เป็นแรงใจสนับสนุนที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อน ๆ ทุกคน ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

สมยศ มโนวงศ์

กรกฎาคม 2550

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี
การเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์
ชื่อและนามสกุล นายสมยศ มโนวงศ์
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลีย์ นิลวิเศษ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

ประธานกรรมการ

(อาจารย์มนตรี วงศ์รัศมีพานิช)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลีย์ นิลวิเศษ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

วันที่ 22 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัย นายสมยศ มโนวงศ์ ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี นิลวิเศษ
ปีการศึกษา 2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป (2) การมีส่วนร่วม (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2549 จำนวน 1,920 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 331 ราย สุ่มตัวอย่างโดยวิธีจัดชั้นภูมิและเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรตามจำนวนตัวอย่างแล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปอธิบายลักษณะข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.83 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมีมัธยมศึกษาตอนต้น มีตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครและผู้แทนหมู่บ้านระยะเวลาดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 4.59 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือการทำนา อาชีพรอง คือ การรับจ้างและค้าขาย รายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้ในภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ 172,867.40 บาท ส่วนรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย ปีละ 79,419.95 บาท มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.42 คน ส่วนใหญ่จะเป็นหนี้สินจากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรแหล่งที่ได้รับข่าวสารการเกษตรได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา คือ โทรทัศน์ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ วิทยุ และเพื่อนบ้านตามลำดับ

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจังหวัดนครสวรรค์ มีส่วนร่วมระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดทำข้อตกลงร่วมกับแนวทางการบริหารงานศูนย์การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ การกระตุ้นผู้นำชุมชน การวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์ฯ การประสานงานจัดหางบประมาณและการบริหารจัดการเงินทุนศูนย์ฯ การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ และด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร ได้แก่ การจัดทำข้อมูลประจำตำบล การจัดการถ่ายทอดความรู้ การเตือนภัยเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ การรับรองข้อมูล และรายงานต่าง ๆ สำหรับด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหาร ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

Thesis title: Participation by Board of Director of Sub – District Centers for Services and Agricultural Technology Transfer in Nakhon Sawan Province

Researcher: Mr.Somyos Manowong ; **Degree** Master of Agriculture (Agricultural Extension) ; **Thesis advisors :** (1) Dr.Jinda Klibtong, Associate Professor ; (2) Dr.Pornchulee Nilvises, Associate Professor ; **Academic year :** 2006

ABSTRACT

The objectives of this study were (1) to study fundamental background of board of committees of Sub – District Centers for Services and Agricultural Technology Transfer in Nakhon Sawan Province; (2) to study their participation in the operation of the centers; and (3) to study their problems and suggestions on the operation of the centers.

The population in this study were 1,920 persons who were on the board of committees of Sub – District Centers for Services and Agricultural Technology Transfer in Nakhon Sawan Province in 2006. The sample size was specified by using Yamane's sampling table, at 95 % of reliability level. 331 Samples were selected by using level random sampling methodology. The data were collected by using interview forms. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, and standard deviation.

The findings of this study were as follows: Most of the persons who were on the board of committees of Sub – District Centers for Services and Agricultural Technology Transfer in Nakhon Sawan Province were male, married, educated at primary level or lower secondary level, their average age was 49.83 years. For their social position, most of them were a volunteer on animal breeding or a village representative. The average duration of their being in the position was 4.59 years. Their main occupation was farmer, and their subordinate occupations were employee and merchant. Their average income obtaining mostly from agricultural section was 172,867.40 Baht/ year, while their average income obtaining from non – agricultural sections was 79,419.95 Baht/ year. The average quantity of the members of their family who had worked on their farm was 2.42 persons. Most of them took out a loan from either their village fund or The Bank for Agricultural and Corporation. The information sources from which they had received the agricultural information were agricultural extension officers, television, community broadcasting towers, newspapers, radio, and their neighbors respectively.

The board of committees of the centers had participated at “much” level in 2 aspects; firstly, in the operation of the centers, such as setting co – agreement on the way of management of the centers, brainstorming of the board of committees, arousing community leaders, planning the operation of the centers, cooperating on the supply of budget and managing the capital of the centers, supporting for the operation of the centers; secondly, in setting activities to support farmers, such as setting sub – district database, transferring knowledge of agriculture to farmers, giving them a warning of economic crisis or natural disaster, and approving either information or reports. They had also participated at “medium” level in public relations, making all activities of the centers known to the public and persuading farmers in the community to attend the activities.

Keywords: Participation of Board of Committees, Centers for Services and Agricultural Technology Transfer

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
สภาพทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์	6
การดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล	11
การดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์	20
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล	21
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การทดสอบแบบสัมภาษณ์	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
สภาพพื้นฐานทางสังคมของสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการ บริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	39
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	45
ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	59
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
สรุปการวิจัย	61
อภิปรายผล	64
ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	72
ก แบบสัมภาษณ์	73
ข Reliability analysis – scale (ALPHA)	82
ประวัติผู้วิจัย	86

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์	36
ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	30
ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	44
ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการจัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับแนวทางการบริหารศูนย์ฯ	45
ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการประชุม	46
ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการกระตุ้นผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ จัดทำแผนด้านการเกษตร	47
ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการวางแผนปฏิบัติงานศูนย์บริการฯ ร่วมกับบุคคลและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	48
ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการประสานงานจัดหางบประมาณและบริหารจัดการ เงินทุนของศูนย์บริการฯ	49
ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์บริการฯ อำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม	50
ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการจัดทำข้อมูลประจำตำบล	51
ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการถ่ายทอดความรู้	52
ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชน	53

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.12 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการเตือนภัยเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ.....	54
ตารางที่ 4.13 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการรับรองข้อมูลและรายงานต่าง ๆ	55
ตารางที่ 4.14 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ในการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย.....	57
ตารางที่ 4.15 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์ บริการฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม	58
ตารางที่ 4.16 ปัญหาของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล	59
ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบล	60

ฉ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ความก้าวหน้าทางวิชาการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมของทุกประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระแสที่ต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตัวเองแต่ระยะที่ผ่านมาการพัฒนาของประเทศไทยมักประสบปัญหาเพราะมีระบบบริหารแบบรวมอำนาจ รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายควบคุมการบริหารทั้งหมด ไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารให้ชุมชนและไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยชุมชนเช่นเดียวกับการพัฒนาด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมาการกำหนดนโยบายมักจะดำเนินการโดยส่วนราชการที่กำหนดนโยบายจากส่วนกลางมีการพัฒนาแบบแยกส่วนขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ น้อยมาก ทำให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาด้านการเกษตร ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรขึ้นในปี พ.ศ. 2542 โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่การพัฒนา โดยจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น และในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นศูนย์กลางในการให้บริหารจัดการ การบริการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เผยแพร่ข่าวสารข้อมูล ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรและให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน โดยให้ชุมชนคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรขึ้นมาเพื่อบริหารศูนย์ฯ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และการแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะบูรณาการ โดยผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงาน

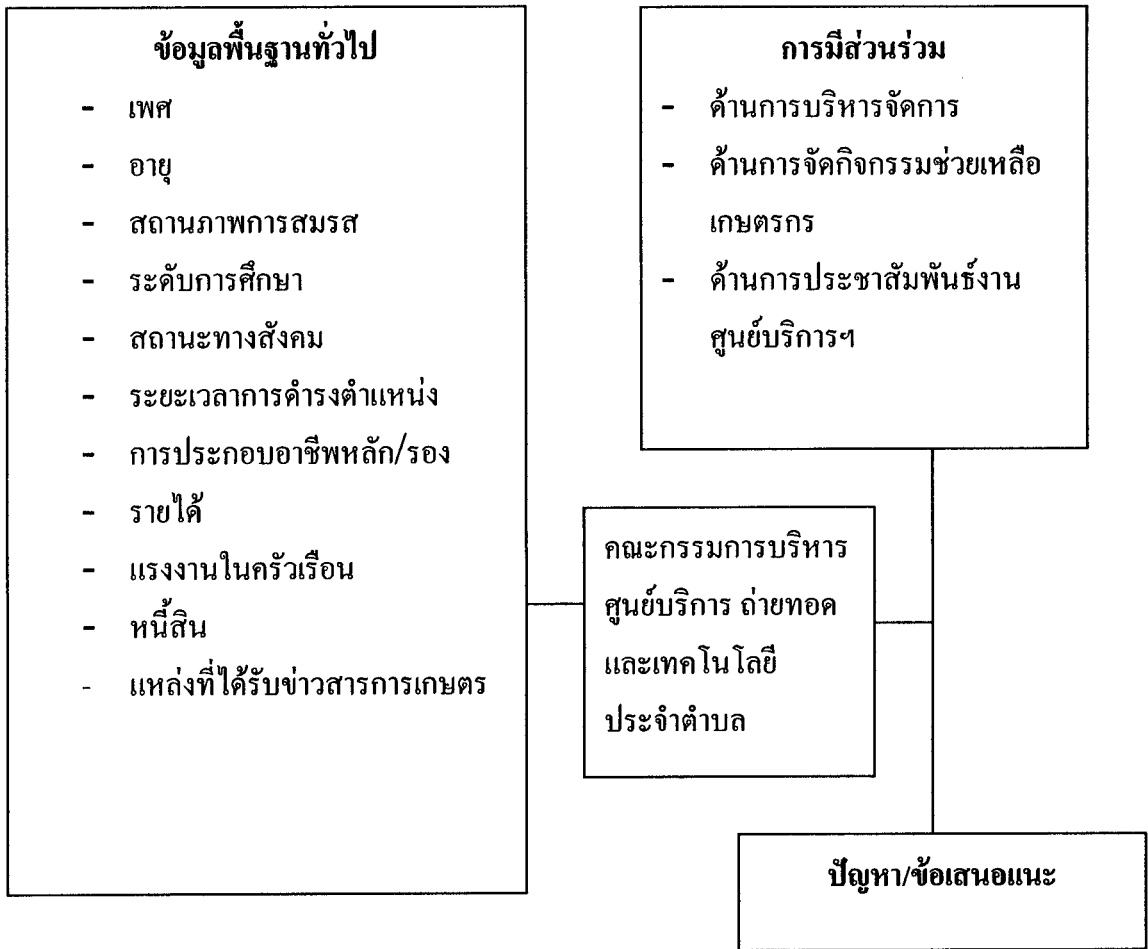
จังหวัดนครสวรรค์มีการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในตำบลที่มีพื้นที่การเกษตรทุกตำบล จำนวน 128 ศูนย์ โดยได้รับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรในการดำเนินงาน มีคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน โดยให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีส่วนร่วมในด้านบริหารจัดการศูนย์ฯ การจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกรและการประชาสัมพันธ์และ เผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม แต่ผลการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยังบรรลุตามวัตถุประสงค์ของ ทางการฯ ดังนั้น เพื่อทราบถึงสถานการณ์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนทราบปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ แต่ยังไม่มีความรู้ถึงการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ผู้ศึกษาจึงสนใจทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ว่าอยู่ในระดับใดเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์
- 2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิด (conceptual framework) ในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2549

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรที่ต้องการให้มีศูนย์กลางของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และบริการทางด้านการเกษตร โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ตั้งแต่การตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลและระบบสารสนเทศ ตลอดจนการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาชุมชนตามฐานข้อมูลที่มีอยู่ภายในชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในชุมชนและได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอเพื่อให้บริการชุมชนในเขตตำบลมีทั้งหมด 15 คน ใช้คำย่อว่า “คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ”

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในระดับตำบลและได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกรและการประชาสัมพันธ์งานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

อปท. หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 นำข้อมูลไปปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 นำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจังหวัดนครสวรรค์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์
2. การดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
3. การดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของจังหวัดนครสวรรค์
4. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์

1.1 ความเป็นมา

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ความเป็นมา ขนาดที่ตั้ง ภูมิประเทศและภูมิอากาศ การปกครองและประชากร ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำและสภาพทางเศรษฐกิจ การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข โภค แหล่งท่องเที่ยว โดยสรุป ดังนี้ (สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์ 2549 : 3 – 12)

1.2 ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ตั้งอยู่ประมาณละติจูดที่ 15.5 – 16.7 องศาเหนือและลองจิจูดที่ 99.7 – 100.4 องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงสายพหลโยธินเป็นระยะทาง 237 กิโลเมตร หรือระยะทางตามทางรถไฟประมาณ 250 กิโลเมตร พื้นที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 30 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,597.677 ตารางกิโลเมตร (5,998,548 ไร่) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดจังหวัดพิจิตร และจังหวัดกำแพงเพชร
ทิศตะวันออก	ติดจังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศใต้	ติดจังหวัดลพบุรี จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาทและจังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันตก	ติดจังหวัดตาก

1.3 ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์ สามารถจำแนกได้ดังนี้ คือ พื้นที่ทางตะวันตกมีป่าไม้ทึบและภูเขาสลับซับซ้อน ส่วนพื้นที่ทางตะวันออกเป็นป่าไม้เบญจพรรณและที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ คือ “บึงบอระเพ็ด” ซึ่งเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญของจังหวัด นอกจากนี้จังหวัดนครสวรรค์ยังมีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่านอีกหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน และแม่น้ำเจ้าพระยา

ภูมิอากาศโดยทั่วไป จังหวัดนครสวรรค์มีอากาศค่อนข้างร้อนจัดในฤดูร้อน และเย็นสบายในฤดูหนาว ในปี 2548 มีฝนตก 108 วัน ปริมาณน้ำฝน รวม 1,229.6 มิลลิเมตร

1.4 การปกครองและประชากร

ในปี พ.ศ.2548 จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 13 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 1,421 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอและกิ่งอำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอเก้าเลี้ยว อำเภอโกรกพระ อำเภอชุมแสง อำเภอดงเจริญ อำเภอตากฟ้า อำเภอตากสิน อำเภอท่าตะโก อำเภอบรรพตพิสัย อำเภอพยุหะคีรี อำเภอไพศาลี อำเภอลาดยาว อำเภอหนองบัว อำเภอแม่वंก กิ่งอำเภอแม่เปิน และกิ่งอำเภอชุมตาบง

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 16 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 124 แห่ง จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,077,808 คน เป็นชาย 528,683 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.0 ของประชากรทั้งจังหวัด เป็นหญิง 549,125 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.0 ของประชากรทั้งจังหวัด จำนวนประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาล 219,772 คน หรือเพียงร้อยละ 20.4 ส่วนที่เหลือ 858,036 คน หรือร้อยละ 79.6 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 112.30 คนต่อตารางกิโลเมตร และมีจำนวนบ้านทั้งสิ้น 333,876 หลัง

1.5 ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำและสภาพทางเศรษฐกิจ

ในปี 2548 นครสวรรค์มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรประมาณ 3,562,719 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 59.4 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด เนื้อที่ป่าไม้ประมาณร้อยละ 6.9 แหล่งน้ำธรรมชาติที่

สำคัญ คือ แม่น้ำปิง แม่น้ำน่าน แม่น้ำเจ้าพระยา และบึงบอระเพ็ด มีโครงการชลประทานทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บกักน้ำไว้ช่วยเหลือการเพาะปลูก และเพื่อการอุปโภคบริโภค

จากรายงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี 2548 จังหวัดนครสวรรค์ มีผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ตามราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต พบว่าประชากรจังหวัดนครสวรรค์ มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว (percapita GPP) 58,577 บาทต่อปี เป็นอันดับที่ 39 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 4 ของภาคเหนือ

1.6 การคมนาคมและขนส่ง

จังหวัดนครสวรรค์ เป็นประตูสู่ภาคเหนือ มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางรถยนต์และรถไฟ มีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และเส้นทางมาตรฐานหลายสาย ทำให้การเดินทางติดต่อกายในจังหวัด จังหวัดใกล้เคียง และกรุงเทพมหานคร เป็นไปโดยสะดวก ในปีงบประมาณ 2548 มีเลขหมาย โทรศัพท์บริษัท ทศท.คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) 64,256 เลขหมาย บริษัท สัมปทาน 27,289 เลขหมาย

ทางด้านไปรษณีย์ภัณฑ์ ในปีงบประมาณ 2548 มีการขนส่งไปรษณีย์ภัณฑ์รวมทั้งสิ้น 8,292,734 ชิ้น มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 19 แห่ง (ไม่รวมไปรษณีย์เอกชน) กระจายอยู่ในทุกอำเภอ ยกเว้น อำเภอแม่वंก กิ่งอำเภอแม่เปิน และกิ่งอำเภอชุมตาบง

1.7 การสาธารณสุข

ด้านการไฟฟ้า การให้บริการด้านกระแสไฟฟ้าภายในจังหวัด เป็นหน้าที่ของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดนครสวรรค์ (กฟภ.) และมีการใช้กระแสไฟฟ้าภายในจังหวัดนครสวรรค์ ในปี พ.ศ.2548 จำนวน 833,449,028.4 ยูนิท จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 262,204 ราย

ด้านการประปา ในปีงบประมาณ 2548 การประปาจังหวัดนครสวรรค์ มีกำลังการผลิตรวมทั้งสิ้น 44,206,800 ลูกบาศก์เมตร จำนวนผู้ใช้น้ำประปา 69,017 ราย

ด้านการศึกษา จังหวัดนครสวรรค์แบ่งเขตพื้นที่การศึกษา ออกเป็น 3 เขตการศึกษา

ด้านสาธารณสุข มีสถานพยาบาลประเภทบริการทั่วไป แยกเป็นสถานพยาบาลรัฐบาล จำนวน 15 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน จำนวน 7 แห่ง และประเภทบริการเฉพาะโรค มีเฉพาะของรัฐบาล จำนวน 2 แห่ง มีจำนวนคลินิก 218 แห่ง และมีสถานอนามัย จำนวน 189 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ จำนวน 2,143 คน แยกเป็นแพทย์ จำนวน 233 คน ทันตแพทย์

จำนวน 50 คน เกษักร จำนวน 120 คน พยาบาลชีพ จำนวน 1,405 คน และพยาบาลเทคนิค จำนวน 335 คน

1.8 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

จังหวัดนครสวรรค์เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในฐานะเมืองชุมทางธุรกิจของภาคเหนือตอนล่าง และประตูสู่ภาคเหนือตอนบน เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน วัฒนธรรม หรือสิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติ และศิลปกรรม นอกจากนี้ ยังมีประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นหลายประการที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ซึ่งยังคงรักษาสืบมา และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเยือนเสมอ ดังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ดังนี้

1.8.1 ดันแม่น้ำเจ้าพระยา

นครสวรรค์ได้ชื่อว่าเป็นเมืองดันแม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งนี้เนื่องจากแม่น้ำปิง และแม่น้ำน่านได้ไหลมาบรรจบที่ตำบลปากน้ำโพ บริเวณด้านหน้าเขื่อนในตัวเมือง ซึ่งเป็นจุดรวมของแม่น้ำทั้งสองสายดังกล่าว จะมองเห็นถึงความแตกต่างของสายน้ำทั้งสองได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ แม่น้ำน่านจะมีสีค่อนข้างแดง และแม่น้ำปิงจะเป็นสีค่อนข้างเขียว เมื่อมาบรรจบกันแล้วจึงค่อย ๆ รวมตัวเข้าด้วยกันกลายเป็นแม่น้ำสายใหญ่ เป็นสายสำคัญของประเทศไทย ไหลผ่านจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง ไปจนถึงกรุงเทพมหานคร และออกอ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรปราการ มีความยาวประมาณ 370 กิโลเมตร นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเที่ยวทางเรือเพื่อชมทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และแวะนมัสการหลวงพ่อโตที่วัดปากน้ำโพ (วัดทองธรรมชาติเหนือ) สามารถเช่าเรือจากท่าหน้าเจ้าพระยา โดยเสียค่าเช่าเรือประมาณ 180 บาท (ไปกลับ) เรือบรรทุกได้ 15 คน)

1.8.2 บึงบอระเพ็ด เป็นบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 132,737 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอท่าตะโก และอำเภอชุมแสง ในอดีตบึงบอระเพ็ดได้ชื่อว่าเป็น “ทะเลเหนือ” หรือ “จอมบึง” เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชน้ำ นกน้ำนานาชนิด และเป็นที่อยู่อาศัยของปลาพันธุ์ต่าง ๆ บึงบอระเพ็ด ถือเป็นแหล่งประมงที่สำคัญและใหญ่ที่สุดในจังหวัด ปลาที่มีชื่อเสียงและหายาก พบแห่งเดียวที่นี่คือปลาเสือตอ

1.8.3 วัดนครสวรรค์และหลวงพ่อศรีสวรรค์ (วัดหัวเมือง) เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดนครสวรรค์ และเป็นพระอารามหลวง ตั้งอยู่ที่ถนนสวรรค์วิถี ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ ชาวนครสวรรค์นิยมเรียกว่า “วัดหัวเมือง” ในพระอุโบสถ เป็นที่ประดิษฐานของ

หลวงพ่อบุญศรีสววรรค์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่ชาวจังหวัดนครสวรรค์เชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์และเคารพนับถือมาก นอกจากนี้ยังเป็นທີ່ประดิษฐานพระผู้ให้อภัยยิ่งหรือพระหันหลังให้กัน อยู่หลังโบสถ์ด้านถนนเทพสิทธิชัย หันหน้าไปทางทิศตะวันออกองค์หนึ่ง อีกองค์หนึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันตก การหันหลังให้กันอาจมีความหมายถึงการให้อภัยไม่จองเวรจองกรรมกันอีกต่อไป

1.8.4 วัดจอมคีรีนาคพรต เป็นวัดเก่าแก่อตั้งอยู่บนเขาบวชนาค ตำบลนครสวรรค์ ออกอำเภอเมืองนครสวรรค์ ระหว่างเชิงสะพานเดชาติวงศ์ และค่ายจิระประวัติ ทางเข้าวัดแยกซ้ายจากถนนพหลโยธินก่อนเข้าสู่ตัวเมืองนครสวรรค์ บนยอดเขามีรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง และพระอุโบสถที่ชาวบ้านเรียกว่า “โบสถ์เทวดาสร้าง” ในเทศกาลเดือน 12 ของทุกปี จะมีงานปิดทองไหว้พระเป็นประเพณีสืบต่อกันมาทุกปี เรียกว่า “งานวัดเขา”

1.8.5 อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด คือ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดนครสวรรค์ เป็นหนึ่งในผืนป่าตะวันตกที่มีพื้นที่ป่าสมบูรณ์มากที่สุด มีเนื้อที่ประมาณ 894 ตารางกิโลเมตร ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2530 ป่าส่วนใหญ่ของอุทยานฯ ประกอบด้วย ป่าเบญจพรรณ ป่าดงดิบ และป่าเต็งรัง มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญและ มีค่ามากมาย นอกจากนี้ยังมีสัตว์ป่าที่หายาก เช่น ช้างป่า กระต๊อ เสือ กวาง เก้ง หมู แมวลาย และนกต่าง ๆ มากกว่า 305 ชนิด ทั้งยังมีแก่งหินอ่อนทำให้เกิดน้ำตกเล็ก ๆ ตลอดจนมีหน้าผาที่สวยงามตามธรรมชาติ ช่วงที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ฤดูหนาว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

1.8.6 จันเสนเมืองโบราณ อยู่ในท้องที่ตำบลจันเสน อำเภอตาคลี ห่างจากจังหวัดประมาณ 95 กิโลเมตร ลักษณะของเมืองโบราณเป็นรูปสี่เหลี่ยม แต่มีมุมทั้ง 4 เป็นรูปมนเกือบกลม ล้อมรอบด้วยคูเมือง กว้างประมาณ 20 เมตร ปัจจุบันบริเวณเมืองโบราณมีสภาพเป็นที่ลุ่ม มีน้ำขัง มีความยาวประมาณ 800 เมตร กว้าง 700 เมตร คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 300 ไร่เศษ ภายในคูเมืองเป็นเนินสูงกว่า พื้นที่ราบนอกคูเมือง ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า “โคกจันเสน” ในบริเวณเมืองโบราณได้ขุดพบวัตถุโบราณหลายอย่าง เช่น พระพิมพ์ ดวงตรา ตุ๊กตา เหล็กไหล ฐานบัว ธรรมจักร ขวานหินขัด หินกลม แกะเป็นรูปดอกบัว พระโพธิสัตว์สัมฤทธิ์ยืน ลูกปัดหิน และลูกปัดแก้ว ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่วัดจันเสนและกรมศิลปากร

1.8.7 งานประเพณีเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ งานประเพณีเจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ เป็นงานประเพณีดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดนครสวรรค์ จัดขึ้นเนื่องในโอกาสฉลองวันตรุษจีน ในงานจะมีประเพณีการแห่มังกรทอง ซึ่งชาวจีนถือว่าเป็นเทพเจ้าที่บันดาลคุณประโยชน์อย่างมากแก่มวลมนุษยชาติ มีการจัดริ้วขบวนซึ่งประกอบด้วย ขบวนเจ้าพ่อเจ้าแม่ ขบวนมังกรทอง การเชิดสิงโต เอ็งกอพระปู้ ล่อโก้ว ฯลฯ แห่ไปตามถนนต่าง ๆ ในตัวเมือง

การเชิดมังกรทองที่จังหวัดนครสวรรค์มีชื่อเสียงมากในด้านความสวยงาม และการแสดงที่ตื่นเต้นเร้าใจ ทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก

1.8.8 ของฝากและสินค้าที่ระลึก

ของฝากและสินค้าที่ระลึกของจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีชื่อประเภทของกิน ได้แก่ ขนมโมจิ ขนมเปียะนมสด ลูกชิ้นปลาทราย ปลาเกลือตากแห้ง กุนเชียง แหนมเนื้อ หมูหยอง ผลไม้แช่อิ่ม น้ำผึ้งแท้ ซึ่งมีจำหน่ายอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ทางช้างและสลักที่อำเภอพยุหะคีรี ซึ่งแกะสลักได้สวยงามวิจิตรบรรจงมาก ส่วนใหญ่แกะสลักเป็นของใช้เล็ก ๆ น้อย ๆ และเครื่องประดับ เช่น กำไล แหวน สร้อย ต่างหู ปิ่นปักผม

1.8.9 คำขวัญจังหวัด

เมืองสี่แคว	แห่งมังกร
พักผ่อนบึงบอระเพ็ด	ปลารสเด็ดปากน้ำโพ

2. การดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ม.ป.ท. : 1 – 7) กรมส่งเสริมการเกษตร (2542 : 2- 11, 2546 : 1-6 , 9-14 , 2547 : 5-11) กล่าวถึงการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ไว้ดังนี้

2.1 ความเป็นมาและความจำเป็นในการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้ก่อตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 ภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ซึ่งเดิมเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ.2542 ใช้ชื่อว่า “ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล” ซึ่งต้องการให้มีศูนย์กลางของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางด้านการเกษตรภายในชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ตั้งแต่การตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลและระบบสารสนเทศ การจัดกลุ่มข้อมูล การคัดเลือกข้อมูล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาชุมชนตามฐานข้อมูลที่มีอยู่ในชุมชน

2.2 นโยบายภาครัฐ ภายใต้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่จะต้องส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อวางแผนพัฒนาการเกษตรภายใต้หลักการที่ประชาชนมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจในการกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด

วิเคราะห์ วางแผนและบริหารจัดการแผนด้วยตัวเอง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว คือ ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจะไม่เน้นด้านอาคาร สิ่งก่อสร้าง แต่จะเน้นด้านความสำคัญของชุมชนเป็นหลัก

2.3 บทบาทและหน้าที่ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานด้านการเกษตรระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กรเอกชน แกนนำกลุ่มอาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยมีบทบาทดังนี้

2.3.1 ปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตร ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2.3.2 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของภาครัฐ ให้สามารถบริการแก่เกษตรกร

ณ จุดเดียว

2.3.3 เพิ่มศักยภาพของชุมชนในการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการวางแผนและพัฒนาตัวเอง

2.3.4 เป็นศูนย์แม่ข่ายในการศึกษาเรียนรู้ เพื่อขยายผลให้สอดคล้องกับแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ

2.4.1 ปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตรที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันเกษตรกรและชุมชน มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนด้วยตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะบูรณาการ

2.4.2 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของส่วนราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับท้องถิ่นเป็นลักษณะบูรณาการ ให้เกิดการบริการเกษตรกรที่จุดเดียว (One Stop Service) โดยผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.4.3 เพิ่มศักยภาพของชุมชนในการวางแผนและพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาการเกษตร เสนอแนะให้มีการใช้ประโยชน์จากงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการออมและระดมทุนของชุมชน เพื่อการลงทุนทางธุรกิจ

2.5 เป้าหมาย จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลรวม 7,125 ตำบล ประกอบด้วย

2.5.1 ศูนย์นำร่อง จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแม่ข่ายในการเรียนรู้ระดับประเทศ จำนวน 8 ศูนย์

- 2.5.2 ศูนย์หลัก จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแม่ข่ายในการเรียนรู้ระดับจังหวัด (จังหวัดละ 1-2 แห่ง) จำนวน 99 ศูนย์
- 2.5.3 ศูนย์ขยาย จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแม่ข่ายในการเรียนรู้ระดับอำเภอ (อำเภอละ 1 แห่ง) จำนวน 769 ศูนย์
- 2.5.4 ศูนย์เตรียมการ จัดตั้งครอบคลุมทุกตำบลที่มีพื้นที่การเกษตร จำนวน 6,249 ศูนย์ โดยการเรียนรู้จากศูนย์ตัวอย่างทั้ง 3 ประเภท
- 2.6 องค์ประกอบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- 2.6.1 อาคาร/ที่ทำการศูนย์ จัดตั้งขึ้นเป็นเพียงศูนย์กลางของชุมชน มิใช่จัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ จึงใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ปกติจะใช้สถานที่ของ อบต. เป็นหลัก ซึ่งจะเป็นที่รวบรวม นำเสนอและบริการข้อมูล ตลอดจนใช้เป็นที่พัก จัดเวทีชาวบ้าน ฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น
- 2.6.2 คณะกรรมการบริหารศูนย์ ประกอบด้วยตัวแทนของชุมชนตัวแทนกลุ่มจากสาขาอาชีพต่าง ๆ ตัวแทน อบต. และตัวแทนหมู่บ้าน ทำหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และบริหารจัดการทรัพยากรด้านการเกษตร งบประมาณ และโครงการต่าง ๆ
- 2.6.3 แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล ซึ่งเกิดจากชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ให้ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ เช่น ดิน แหล่งน้ำ ป่าชุมชน ด้านการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง และด้านสังคมเศรษฐกิจ เพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมหลักของตำบลคืออะไร จะปรับปรุงในส่วนไหน จะสร้างจุดถ่ายทอดความรู้เรื่องอะไร และจะลงทุนทางธุรกิจชุมชนอย่างไร
- 2.6.4 จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิตการเกษตรทั้งด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสาน และอื่น ๆ โดยพิจารณาคัดเลือกจากฟาร์มของเกษตรกรที่ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จในอาชีพ สามารถเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติของเกษตรกรในตำบล โดยมีวิทยากรเกษตรกร ซึ่งเป็นเจ้าของจุดสาธิตการเกษตรทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้
- 2.7 ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรเป็นศูนย์กลางในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
- 2.7.1 ศูนย์ข้อมูลการเกษตรของชุมชน ได้แก่ ข้อมูลแผนที่ทางกายภาพ ข้อมูลการเกษตร ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม และอื่น ๆ
- 2.7.2 ศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- 1) มีจุดสาธิตในการศึกษาเรียนรู้ของชุมชน
 - 2) มีวิทยากรเกษตรกรเป็นผู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน

3) มีส่วนราชการต่าง ๆ เข้าไปถ่ายทอดความรู้

2.7.3 ศูนย์บริการเกษตรกร

- 1) เกษตรกรขอรับการบริการจากรัฐผ่านศูนย์ฯ
- 2) ส่วนราชการมาให้บริการผ่านศูนย์ฯ

2.7.4 เวทีชาวบ้านเพื่อการวางแผนพัฒนา

- 1) สร้างเวทีชาวบ้านให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาและหาศักยภาพของชุมชน
- 2) นำเสนอแผนขอรับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น ส่วนราชการ ฯลฯ

2.7.5 เวทีบูรณาการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- 1) บูรณาการ แผนงาน โครงการในตำบล
- 2) ส่วนราชการต่าง ๆ มาปฏิบัติงานร่วมกันตามแผน

2.8 บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบศูนย์บริการ

2.8.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี

1) การจัดทำแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดเทคโนโลยี

2) ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยเตรียมการก่อนการถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้แก่

(1) การจัดทำหลักสูตร การคัดเลือกเกษตรกร จัดทำกำหนดการจัดเตรียมสถานที่และเอกสาร จัดหางบประมาณ และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

(2) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร ประสานงานและอำนวยความสะดวก รวมทั้งการสร้างบรรยากาศและสร้างสัมพันธภาพที่ดีในระหว่างการถ่ายทอดเทคโนโลยี

(3) การประเมินผลการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่เกษตรกรได้รับจากการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพของเกษตรกร

3) รายงานผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยการประมวลสรุปผลการเรียนรู้และความพึงพอใจของเกษตรกรเสนอต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัด และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ จัดทำรายงานผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีในภาพรวมของศูนย์บริการ

4) จัดทำทะเบียนประวัติ โดยการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของเกษตรกร ผู้ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีในแต่ละเรื่อง จัดแยกออกเป็นหมวดหมู่ตามสาขาอาชีพ รวมทั้งการ รวบรวมข้อมูลของวิทยากรที่ถ่ายทอดความรู้จัดแยกเป็นวิทยากรจากหน่วยงานราชการ และ วิทยากรเกษตรกร

2.8.2 การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการเกษตร

1) ข้อมูลพื้นฐานประจำตำบล โดยการรวบรวมข้อมูลประจำตำบลที่มี ทั้งหมดมาปรับปรุงจัดทำในรูปแบบต่าง ๆ ที่เข้าใจง่าย เช่น รูปแผนที่ ตาราง รูปภาพ แล้วนำเสนอ ในเวทีชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปัจจุบัน และจัดทำเป็นเอกสาร ข้อมูลหลักของตำบล เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลและการ ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

2) ข้อมูลภาวะการผลิตพืช ประมง ปศุสัตว์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และผ่านการวิเคราะห์ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ซึ่งจะต้องมีการจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทุก 2 เดือน

3) ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ดำเนินการจัดทำทะเบียนเกษตรกรให้ครบทุก คราวเรือน รวมทั้งการปรับปรุงและตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เก็บรวบรวมไว้ที่ ศูนย์บริการฯ

2.8.3 การพยากรณ์และการเตือนภัย

1) การพยากรณ์ ดำเนินการสำรวจข้อมูลตามแบบรายงานการคาดคะเน ผลผลิตไม้ผล จำนวน 8 ชนิด 3 ช่วง คือ ช่วงติดดอก ช่วงติดผลอ่อน และช่วงให้ผลผลิต แล้วส่งให้อำเภอ และนำผลการคาดคะเนผลผลิตที่ได้รับจากจังหวัด อำเภอ แจ้งให้เกษตรกรทราบ

2) การเตือนภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช ภัยเศรษฐกิจ ดำเนินการ ดังนี้

(1) เมื่อได้รับข้อมูลการเตือนภัยจากส่วนกลางผ่านจังหวัด อำเภอ แจ้งให้เกษตรกรทราบก่อนเกิดเหตุการณ์ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง ศัตรูพืชระบาด ราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นต้น

(2) เมื่อพบเหตุผิดปกติหรือภัยเริ่มต้น เช่น น้ำท่วมฉับพลัน คลองชลประทานชำรุด เกิดโรคระบาดพืช สัตว์ ประมง ปริมาณผลผลิตมากเกินกว่าที่คาดคะเนไว้หลายเท่า การชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกร เป็นต้น ให้แจ้งด่วนไปยังอำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

(3) การรายงานภัย เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช หรือภัยเศรษฐกิจ ให้รีบรายงานความเสียหายไปยังอำเภอ ภายใน 24 ชั่วโมง ให้มีการกลั่นกรองรายงานตามลำดับชั้นตามระเบียบของทางราชการ โดยระดับตำบลต้องผ่านคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ

2.9 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน

2.9.1 ทำให้เกิดการพัฒนามุ่งเน้นระบบการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และมีรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างชุมชนเครือข่ายพัฒนาการเกษตร

2.9.2 ทำให้มีการสร้างรายได้จากการฟื้นฟูและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรจากการพัฒนาการเกษตรที่มุ่งเน้นให้มีการเชื่อมโยง การปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กรแกนนำกลุ่มอาชีพ และหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนองต่อความต้องการของเกษตรกรในชุมชน

2.9.3 เกษตรกรในชุมชนมีแหล่งให้ความรู้ และเทคโนโลยีการเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการทำเกษตรในไร่นาได้จริง

2.9.4 สร้างแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและได้รับความเชื่อถือ เพื่อการบริโภคอุปโภค และเพื่อการส่งออกในอนาคต

2.9.5 องค์กรเกษตรกรในเขตโครงการมีความเข้มแข็ง สามารถเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรในระดับชุมชนได้

2.10 ความเชื่อมโยงของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรกับโครงการอื่นๆ

การดำเนินงาน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รวม 7,125 ตำบล เน้นให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของชุมชน การสร้างวิทยากร ผู้นำและการถ่ายทอดความรู้ภายใต้แผนถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ จะทำให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีมีความพร้อม ทั้งด้านองค์กรของชุมชน เกษตรกรที่เป็นเครือข่ายความพร้อมของเทคโนโลยีและผู้นำการถ่ายทอดความรู้ ที่จะรองรับการดำเนินงาน โครงการสำคัญตามนโยบายต่าง ๆ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ที่เน้นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร ไปจัดทำอาชีพให้สามารถสร้างรายได้โดยดำเนินการภายใต้การบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

นอกจากนี้ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจะมีการเชื่อมโยงกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ตั้งอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายในการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร และนำความรู้ที่ผ่านการศึกษาวิจัยแล้วมาเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพของชุมชนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

2.11 ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

- 2.11.1 มีศูนย์กลางในการให้บริการของหน่วยงานต่าง ๆ แก่เกษตรกร เช่น การบริการตรวจวิเคราะห์ดิน การบริการตรวจสอบสารพิษตกค้างในพืชผล เป็นต้น
- 2.11.2 ได้รับการบริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพยากรณ์การเดือนภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช และภัยเศรษฐกิจ
- 2.11.3 เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ชุมชนและเทคโนโลยีที่ถูกต้องเหมาะสม
- 2.11.4 ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และเทคนิคในการทำการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน และอื่น ๆ
- 2.11.5 เป็นศูนย์รวมและเป็นสถานที่ประชุม พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ของเกษตรกรในชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาชุมชน กำหนดทิศทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม
- 2.11.6 เป็นจุดที่รวบรวม หรือแสดงผลผลิตภัณฑ์ของตำบล เพื่อจัดให้มีการจำหน่าย ผลผลิต หรือซื้อขายโดยตรง
- 2.11.7 เป็นสถานที่ในการรับคำร้องต่าง ๆ ของเกษตรกร
- 2.12 การถ่ายโอนภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ.2548 – 2553
- 2.12.1 กรอบแนวทางดำเนินการและเป้าหมาย
- ในการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจศูนย์ฯ กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดเป้าหมายของการทำงานเป็น 2 ระยะ คือ
- 1) เป้าหมายเบื้องต้น สำนักงานเกษตรอำเภอทุกแห่งดำเนินการจัดให้มีการส่งมอบ/รับมอบภารกิจ กับ อปท. (แต่ละแห่ง)
 - 2) เป้าหมายที่แท้จริง ต้องการให้ อปท. สามารถนำภารกิจศูนย์ที่รับมอบไปแล้ว นำไปปฏิบัติให้บริการที่เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ภายในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งการดำเนินงานในส่วนนี้จะเกิดได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับตัวของ อปท.แต่ละแห่งที่จะเห็นความจำเป็นหรือจัดความสำคัญก่อนหลังที่จะดำเนินการ ทั้งนี้ หลังจากการถ่ายโอนภารกิจให้ อปท. แล้วมิได้หมายความว่าภารกิจศูนย์ฯ เป็นหน้าที่ของ อปท.แต่ฝ่ายเดียว สำนักงานเกษตรอำเภอไม่ต้องเกี่ยวข้องกับอีกต่อไป แต่แท้ที่จริงแล้วต้องเป็นการทำงานร่วมกัน โดยส่วนราชการจะค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ปฏิบัติในภารกิจนั้น ๆ มาเป็นบทบาทเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและสนับสนุนทางวิชาการแก่ท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้อปท. มีความเข้มแข็งขึ้น สามารถนำภารกิจศูนย์ฯ ไปให้บริการเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนจนบรรลุตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจให้อปท. ต่อไป

2.12.2 ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ

1) ขั้นตอนการส่งมอบและรับมอบภารกิจ

(1) การรับมอบ/ส่งมอบภารกิจศูนย์ฯ ให้แก่ อปท. ใดไปแล้ว โดยใช้หนังสือตอบรับเป็นหลักฐาน หรือใช้บันทึกการส่งมอบ รับมอบภารกิจ โดยเกษตรอำเภอเป็นผู้ลงนามในฐานะผู้มอบให้ถือว่าเป็นหลักฐานได้

(2) หลังจากการส่งมอบ/รับมอบภารกิจระหว่างกันแล้วให้อำเภอประสานงานกับ อปท. ให้บรรจุภารกิจศูนย์ฯ ที่ถ่ายโอนเข้าอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้สามารถจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณ แผนปฏิบัติการและอื่น ๆ ตามความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น ขึ้นมารองรับการดำเนินงานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในปีงบประมาณถัดไปได้

(3) วางแผนเตรียมการถ่ายโอนภารกิจศูนย์ฯ ภายในสำนักงานเกษตรอำเภอ โดยมีการซักซ้อมเจ้าหน้าที่ให้มีความเข้าใจและวิธีปฏิบัติต่อ อปท. ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งมอบหมายให้มีเจ้าภาพในการประสานงานกับ อปท. แต่ละแห่งชัดเจน

(4) จัดให้มีการปรึกษาหารือ ประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอกับ อปท. แต่ละแห่ง เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ในกระบวนการทำงานถ่ายโอนภารกิจร่วมกันในลักษณะ “รู้เขารู้เรา” และบูรณาการทำงานร่วมกัน

2) ขั้นตอนการนำภารกิจศูนย์ฯที่ถ่ายโอนไปปฏิบัติเพื่อให้บริการประชาชน

(1) ภารกิจศูนย์ฯ ที่ถ่ายโอนให้ อปท. มีรูปแบบการถ่ายโอนในลักษณะ อปท. ดำเนินการร่วมกับรัฐ โดย อปท. มีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติและส่วนราชการมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำสนับสนุนทางวิชาการแก่ท้องถิ่นและภารกิจดังกล่าวเป็นกิจกรรมประเภท “เลือกทำโดยอิสระ” ถึงแม้ว่า อปท. มีอิสระในการที่จะเลือกทำตามความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น แต่ก็ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของ อปท. ที่ยังคงต้องดำเนินการต่อไป

(2) การผลักดันให้ภารกิจที่ถ่ายโอนแล้วไปสู่การปฏิบัติเกิดประโยชน์แก่ประชาชน สำนักงานเกษตรอำเภอและ อปท. ต้องมีการประชุมหารือกันเพื่อกำหนดเป็นแผนการดำเนินงานร่วมกันตามศักยภาพที่มีอยู่ของแต่ละฝ่าย โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกัน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ยังคงทำหน้าที่โดยเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาการดำเนินงานตามภารกิจแก่ อปท. และมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

ก. แนวทางปฏิบัติระดับจังหวัด

สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานท้องถิ่นจังหวัด จัดประชุมเจ้าหน้าที่

ระดับอำเภอทั้งสองหน่วยงาน เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา/อุปสรรค การถ่ายโอนภารกิจศูนย์ฯ และวางแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจให้ อปท. พร้อมทั้งติดตามสนับสนุนการดำเนินงานแก่อำเภอ

ข. แนวทางปฏิบัติระดับอำเภอ

สำนักงานเกษตรอำเภอร่วมกับสำนักงานท้องถิ่นอำเภอจัดประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเลขานุการฯ ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ นายกเทศบาล/อบต. และปลัดเทศบาล/อบต.

โดยมีวัตถุประสงค์ของการประชุมดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

ก) เพื่อชี้แจงและทบทวนบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ถ่ายโอนให้ชัดเจน โดยแบ่งงานตามบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ เช่น

- เทศบาล/อบต. เป็นผู้ปฏิบัติ (ดำเนินการ) สนับสนุนปัจจัยและ

ค่าใช้จ่าย

- ส่วนราชการสนับสนุนทางวิชาการ ให้คำปรึกษา แนะนำ

ข) เพื่อกำหนดตัวบุคคลแต่ละฝ่ายเป็นผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติงาน/ประสานงานในการถ่ายโอนภารกิจให้ชัดเจน

ค) เพื่อใช้ภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นกลยุทธ์หลักในการถ่ายโอนภารกิจ และขับเคลื่อนภารกิจอื่น ๆ ต่อไป

2.12.3 ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจศูนย์ฯ

ในการดำเนินงานการถ่ายโอนภารกิจฯ สำนักงานเกษตรอำเภอและ อปท. สามารถประเมินความก้าวหน้า ความสำเร็จในเบื้องต้นได้ด้วยตัวเอง จากตัวชี้วัด ดังนี้

1) เป้าหมายเบื้องต้น

(1) เป้าประสงค์ : ต้องการให้เกิดการส่งมอบ/รับมอบภารกิจ ระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอกับ อปท.

(2) ตัวชี้วัด : มีหลักฐานการส่งมอบ/รับมอบภารกิจที่เป็นลายลักษณ์

อักษร

2) เป้าหมายที่แท้จริง

1) เป้าประสงค์ : อปท. สามารถนำภารกิจที่ได้รับมอบจากสำนักงานเกษตรอำเภอไปปฏิบัติให้บริการประชาชน ได้จริง

2) ตัวชี้วัด

- อปท. มีผู้รับผิดชอบ (ภารกิจถ่ายโอน) โดยตรง

- อปท. มีแผนการดำเนินงานภารกิจถ่ายโอน
- อปท. จัดตั้งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานภารกิจถ่ายโอน
- สำนักงานเกษตรอำเภอมีผู้ประสานงานเพื่อสนับสนุนภารกิจถ่ายโอน

เป็นราย อปท.

3. การดำเนินการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ของจังหวัดนครสวรรค์

จังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยดำเนินการศูนย์นำร่อง ซึ่งจังหวัดได้กำหนดตำบลยางตาล อำเภอโกรกพระ เป็นจุดดำเนินการและในปี พ.ศ. 2543 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นชอบในหลักการให้ดำเนินงานศูนย์ฯ ทุกตำบลในแต่ละอำเภอจนปี พ.ศ. 2549 จำนวน 128 ศูนย์ (ตำบล) จำนวนคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ 1,920 คน โดยมีหลักการในการดำเนินการศูนย์ฯ มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เป็นศูนย์กลางในการให้บริการด้านการเกษตรที่มีลักษณะผสมผสานสามารถบริการจุดเดียว (one stop service) ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของส่วนราชการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับ ท้องถิ่น ให้มีลักษณะการทำงานเป็นแบบบูรณาการยึดปัญหาของชุมชนเกษตรเป็นหลัก ให้การสนับสนุนและพัฒนาความสามารถเกษตรกรในชุมชนให้มีความพร้อมขั้นต้นในโครงสร้างพื้นฐาน ความรู้ในการพัฒนาอาชีพการเกษตร การบริการข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมและตัดสินใจในการพัฒนา และทำแผนของชุมชนตามศักยภาพของพื้นที่และชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีการพัฒนาอาชีพตนเอง มีรายได้เพิ่ม มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน

จังหวัดนครสวรรค์ เน้นให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลดำเนินการ ดังนี้

1. ใช้กลไกของศูนย์บริการฯ ในการปฏิบัติงานทุกเรื่อง ภายใต้ระบบการทำงานผ่านศูนย์บริการฯ เช่น การบริหารจัดการศูนย์ฯ การจัดกิจกรรมสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร และการประชาสัมพันธ์ โดยมีคณะกรรมการดำเนินการ
2. จัดทำข้อมูลและแผนที่/แบบจำลอง เพื่อความ เชื่อมโยงข้อมูลสภาพภูมิศาสตร์และระบบการผลิตของชุมชน สำหรับใช้ประกอบในการตัดสินใจในการพัฒนาตนเองตามศักยภาพและข้อจำกัด

3. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของตำบล ต้องการจัดให้เกษตรกร ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนครอบคลุมทั้งกายภาพ การเกษตร สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อประมวลเป็นแผนตำบลซึ่งประกอบด้วย 3 แผนหลัก ได้แก่ แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี แผนลงทุน และแผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากร

4. การจัดทำปฏิทินและแผนปฏิบัติการทั้งในระดับศูนย์บริการฯ อำเภอและจังหวัด ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติการร่วมกันแบบบูรณาการของหน่วยงานราชการที่เข้ามาสนับสนุนเกษตรกร โดยผ่านศูนย์บริการฯ

5. สร้างเครือข่ายในการถ่ายทอดความรู้ กลุ่มอาชีพ โดยการเชื่อมโยงกับศูนย์ปฏิบัติการต่าง ๆ สถานีทดลอง ศูนย์ศึกษาพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรในการประกอบอาชีพ

4. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กรมส่งเสริมการเกษตร (2546 : 6- 9) กล่าวถึงบทบาทของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ไว้ดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีจำนวนทั้งสิ้นไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน
 - 1.2 ผู้แทนสถาบันเกษตรกรและหรือกลุ่มอาชีพการเกษตรในตำบล โดยพิจารณาจากสถาบันหรือกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินกิจกรรมมากไปหาน้อยรวมแล้วไม่เกิน 2 คน
 - 1.3 อาสาสมัครเกษตรกรในตำบลที่มีอยู่ในตำบลจำนวน 1-4 คน และหากไม่มีให้คัดเลือกจากผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนสถาบันเกษตรกร ผู้แทนกลุ่มอาชีพการเกษตร และผู้แทนหมู่บ้าน
 - 1.4 ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน โดยพิจารณาจากหมู่บ้านที่มีกิจกรรมการเกษตรมากไปหาน้อย
 - 1.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง

ในการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ร่วมกับผู้แทนองค์การบริหาร

ส่วนตำบล กำนัน และผู้แทนสถาบันเกษตรกรจำนวน 2 คน สำหรับประธานกรรมการ จะต้องได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยมีองค์ประชุม ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3

2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์

2.1.1 จัดทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศูนย์

2.1.2 ให้มีการประชุมทุกเดือน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในการบริหารจัดการศูนย์ฯ ได้แก่ การพิจารณากิจกรรม/โครงการ การวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามผล

2.1.3 กระตุ้นให้ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนพัฒนาด้านการเกษตร ตามแผนพัฒนาตำบล ทั้งการแก้ไขปัญหาการผลิต การส่งเสริมอาชีพ และการตลาด โดยมีการพัฒนาแผนทุกปี

2.1.4 วางแผนการปฏิบัติงานศูนย์ร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2.1.5 ประสานงานจัดหางบประมาณและบริหารจัดการเงินทุนของศูนย์ (ในกรณีที่มีเงินทุน)

2.1.6 สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น จัดคนไว้บริการเกษตรกรในแต่ละวัน ดูแลสถานที่ตั้งศูนย์ ฯลฯ

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร

2.2.1 จัดทำข้อมูลประจำตำบล ได้แก่

1) สำรวจและรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งกระตุ้นให้เกษตรกรให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ร่วมกับเจ้าหน้าที่รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของตำบล

3) สรุปผลข้อมูลและบริการข้อมูลแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 จัดการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่

1) การหาความต้องการด้านฝึกอบรม คูงาน ฝึกงาน หรือการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร

2) คัดเลือกและพัฒนาจุดสาธิตและวิทยากรเกษตรกร

3) จัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ เช่น การฝึกอบรม คู่มือแปลงสาธิต

2.2.3 สนับสนุนการจัดทำวิสาหกิจชุมชน (ร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่าย)

2.2.4 ด้านการเตือนภัย ได้แก่ การแจ้งข่าวเตือนภัยให้แก่ชุมชน ให้เฝ้าระวัง และแจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่รับผิดชอบทราบเหตุผิดปกติหรือภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช สัตว์ ประมง และภัยเศรษฐกิจอื่น ๆ

2.2.5 การรับรองรายงานต่าง ๆ เช่น ตรวจสอบความถูกต้องของผู้ประสบภัยสำรวจข้าวนาปีนาปรัง และข้อมูลการเกษตรอื่น ๆ

2.2.6 สนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทั้งด้านกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มแปรรูป เครือข่ายการตลาด หรือองค์กรในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

2.3 ด้านประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทุกกิจกรรมของศูนย์ให้ประชาชน รับทราบ และเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ทางหอกระจายข่าว นิทรรศการ จัดกิจกรรม ฯลฯ

5. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

นิพัทธเวช สืบแสง (2526 : 10) ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 20) ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 : 2) และไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ของตนเอง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนดและดำเนินการของประชาชนเอง โดยที่กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้น เป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหาหรือกำหนดปัญหาของชุมชน การหาสาเหตุของปัญหา หาวิธีการแก้ไขปัญหา ลงมือปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหของชุมชน และประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา บางครั้งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด พิจารณาและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง ตลอดจนกระบวนการที่รัฐบาลส่งเสริม ชักนำ และสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชน ส่วนบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน และเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนเองในการบริหารจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากร

เยวาลักษณ์ มากดี (2538 : 9) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ประชาชนมีการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา ความต้องการ การวางแผนและการตัดสินใจในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ตนประสบอยู่และร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมนั้นให้บรรลุผลเพื่อประโยชน์ของชุมชน นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมยังจะช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับประชาชน ทำให้การดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ประสบความสำเร็จได้

ขณะที่ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531 : 101) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันและเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดนั้นจักได้รับการตอบสนองและทำให้ความเป็นไปได้มากขึ้นกว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอกันไป

ส่วน ปรัชญา เวสารัชช (2528 : 5) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรในส่วนของตนเองต่อกิจกรรม ซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่าง เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงานหรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินและวัสดุ ในการพัฒนา

นอกจากนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183-186) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group station) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น รวมทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นอกจากความหมายข้างต้นนี้แล้ว นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ยังได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกนัยหนึ่งในรูปของสมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ
 participation = cooperation + coordination + responsibility
 โดยให้ความหมาย ดังนี้

ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลจะมาทำงานร่วมกัน
เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ห้วงเวลา ลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการ
กระทำกิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงานและทำให้เชื่อถือ
ไว้วางใจ

5.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ดิเรก ฤกษ์หรั่ง (2527 : 6) และสมยศ ทุงหว่า (2527 : 219)

ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า เป็นการช่วยให้ประชาชน
หลุดพ้นจากการเอารัดเอาเปรียบ ช่วยให้รวยได้และการกระจายรายได้ดีขึ้น ช่วยกระจาย
ผลประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่อย่างยุติธรรม ช่วยเพิ่มพลังกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและผล
โดยส่วนรวมแก่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ เป็นการเสริมสร้างให้
ประชาชนพึ่งตนเอง ช่วยให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของเขา จะทำให้พัน
คนมีอำนาจต่อรองมากขึ้น

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 24) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ

- 1) ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น
- 2) ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
- 3) มีการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อการพัฒนามากขึ้น
- 4) ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น

นอกจากนี้ อำนาจ อนันตชัย (2526 : 143) ยังกล่าวถึงความสำคัญของการ
มีส่วนร่วม พอสรุปได้ คือ

- 1) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่
- 2) ประชาชนมีความผูกพันต่องานและท้องถิ่น
- 3) ประชาชนยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- 4) ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- 5) การพัฒนาท้องถิ่นจะกระทำได้ง่ายขึ้น
- 6) มีคนร่วมพิจารณาดำเนินการมาก ส่งผลให้งานมีคุณภาพ
- 7) เป็นวิธีการพัฒนาและสร้างคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่าการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิด พิจารณาตัดสินใจร่วมแก้ไขปัญหา การดำเนินกิจกรรมของชุมชน ร่วมวางแผน จนเกิดผลดีในทางปฏิบัติ รวมทั้งทำให้ประชาชนมีความเข้าใจ ยอมรับ ผูกพันกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่อเนื่อง และดำเนินกิจกรรมตรงกับความต้องการนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคน รู้จักวิเคราะห์ วางแผนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2526 : 25) และอาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2525 : 19)

ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่แล้มาเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในแง่ของการสมทบแรงงาน สมทบวัสดุ สมทบเงิน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมกันทำ แต่การมีส่วนร่วมในปัจจุบันและในอนาคตจะเป็นเรื่องการมีส่วนร่วมคิด วางแผน ร่วมทำและร่วมบำรุงรักษามากกว่าการร่วมสมทบ ในรูปแบบอื่น แม้ว่าจะยังมีหลักการที่จะให้ร่วมแรง วัสดุ เงิน นอกจากนี้ลักษณะการมีส่วนร่วมยังจะต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น ควรจะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดจะทำในนามอะไร เช่น การกระทำผ่านองค์กร ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวทำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

กรมการพัฒนาชุมชน (2518 : 23) ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่ดำเนินการมาแล้ว 5 ปี ในเขตพัฒนาตำบลตะเคียนเลื่อน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพอสรุปได้ ดังนี้

- 1) มีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
- 2) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงาน
- 3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร
- 4) มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
- 5) มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 6) มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา
- 7) มีส่วนร่วมในการวางแผน
- 8) มีส่วนร่วมในการประชุม
- 9) มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
- 10) มีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
- 11) มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน
- 12) มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก

- 13) มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือประชาสัมพันธ์
- 14) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามกิจกรรมที่วางไว้
- 15) มีส่วนร่วมในการลงทุนหรือบริจาคเงิน ทรัพย์สิน
- 16) มีส่วนร่วมในการออกแรงหรือสละแรงงาน
- 17) มีส่วนร่วมในการออกวัสดุอุปกรณ์
- 18) มีส่วนร่วมในการดูแล ปรีกษา ติดตาม หรือประเมินผล

5.4 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 295) ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 20) และ ปธาน สุวรรณมงคล (2527 : 83) กล่าวถึงการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่างๆของกระบวนการวางแผนพัฒนาการจำแนกลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ซึ่งจำแนกออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนเป็นการที่บุคคลเป้าหมายของการพัฒนาได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของตัวเองและชุมชน แล้วนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากบุคคลเป้าหมายของการพัฒนาจัดเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ของตัวเองและชุมชนที่ดีที่สุด ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงเป็นผู้ที่สมควรมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตลอดจนร่วมเก็บข้อมูลและตีความถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยทัศนะของพวกเขาเอง เพราะถ้าขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้แล้วเจ้าหน้าที่หรือผู้วิจัยอาจตีความข้อมูลจากทัศนะที่แตกต่างกันทำให้ได้ผลที่จะนำไปกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผิดพลาดไปด้วย
- 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคลเป้าหมายในการจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการปฏิบัติงานระดับชุมชน
- 4) การมีส่วนร่วมในการยอมรับแผน เมื่อแผนงานถูกกำหนดขึ้นโดยคนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนโดยตรง การนำแผนไปปฏิบัติจำเป็นต้องใช้งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจต้องการสนับสนุนจากภายนอก ดังนั้น จึงควรให้หน่วยงานสนับสนุนได้มีส่วนร่วมในการยอมรับแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติด้วย โดยอาจต้องดำเนินการผ่านองค์การในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่นจนกระทั่งถึงระดับส่วนกลาง
- 5) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคลเป้าหมายในการพัฒนาที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนา

6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการที่บุคคลเป้าหมายของการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือร่วมในการประเมินผลการทำงานตามแผนพัฒนา

โดยสรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) การมีส่วนร่วมในความคิดริเริ่ม
- (2) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจ
- (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- (4) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
- (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนี้ บำเพ็ญ เขียวหวานและคณะ (2537 : 132) ยังกล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาและการวางแผน สรุปได้ว่า

- 1) ให้ความสำคัญและนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา
- 2) การจะเลือกแนวทางและจัดทำแผนเพื่อแก้ไขปัญหา ควรนำกระบวนการวิเคราะห์ การเรียนรู้อย่างชัดเจนก่อน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
- 3) ให้ชาวบ้านได้เลือกแนวทางแก้ไขที่ประเด็นที่ชาวบ้านสนใจมีความสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มและชุมชน
- 4) เสนอแนะและร่วมวิเคราะห์ ให้ความสำคัญประเด็นที่ชาวบ้านสามารถทำได้ด้วยตัวเอง
- 5) เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับแผนของชาวบ้าน โดยไม่แยกว่าเป็นแผนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรเข้าไปมีบทบาทในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ ไม่ใช่มุ่งแต่ผลงานของกรมไปลงในหมู่บ้าน
- 6) เจ้าหน้าที่ควรเสริมข้อมูลทางเลือกแก่ชาวบ้าน โดยพิจารณาใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบตามความเหมาะสม ทั้งสื่อวีดิทัศน์ ภาพนิ่ง หรือสื่อบุคคล โดยแสวงหาและประสานงานนำชาวบ้านและองค์กรชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ หรือมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ มาร่วมเสนอทางเลือกให้กับชาวบ้าน
- 7) กระตุ้นให้ชาวบ้านจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเขียนเป็นระดับแผนรายบุคคล แผนกลุ่ม หรือแผนชุมชน มีการบันทึกเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลร่วมกันต่อไป

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษา ค้นคว้า หาสาเหตุของปัญหา เพื่อนำไปสู่การวางแผนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามประเมินผล สำหรับขั้นตอนการมีส่วนร่วม หมายถึง การเริ่มตั้งแต่การหาข้อมูล ประสานงาน ศึกษาปัญหาความต้องการวางแผนปฏิบัติตามแผนติดตามประเมินผลและประชาสัมพันธ์

5.5 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่าน เสนอการมีส่วนร่วมไว้หลายรูปแบบ ดังนี้
กรรณิกา ชมดี (2524 : 13) และ Cohen & Uphoff (1980 : 219 – 222) แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม (attendance at meeting)
- 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน (financial contribution)
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (membership on committee)
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (position of leadership)
- 5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (interviewer)
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (solicitor)
- 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (customers)
- 8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่มการ (entrepreneurs)
- 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน (employers)
- 10) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (material contribution)

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 188) กล่าวว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมนั้น จำแนกได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

- 1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (direct participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (representative organization) เช่น กรรมการของกลุ่มกรรมการหมู่บ้าน
- 2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (non-representative organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

5.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

นักวิชาการกล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

Singh (1976) อ้างถึงใน นงเยาว์ หลีพันธุ์ (2537 : 39) Alvin Bertrand (1958 : 147 – 157) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมไว้ว่า มีปัจจัยที่ส่วนกำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งปัจจัยดังกล่าว ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดของครอบครัว มาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับของความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติและสัญชาติ พื้นเพของครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคม ความเชื่อทางศาสนา ความสนใจ ความฉลาดเฉลียว การอบรมทางพฤติกรรม ทักษะคิด ข่าวสาร และการติดต่อ ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อและการแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การแสดงตัว ประสบการณ์ หลักยึดถือประจำใจ การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม

นอกจากนี้ Reeder (197 : 39 – 53) กล่าวว่า การกระทำทางสังคม (social action) ประกอบด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยหนึ่ง และได้อธิบายถึงเหตุผลการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่เรียกว่าความเชื่อหรือความไม่เชื่อ (believes or disbelieves) มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งและริคเตอร์ยังกล่าวว่าการกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับปัจจัยดังกล่าวต่อไปนี้

- 1) เป้าหมาย (goal)
- 2) ความเชื่อที่สืบทอดกันมา (believes orientation)
- 3) ค่านิยมมาตรฐาน (standard values)
- 4) นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (habit and coustom)
- 5) ความคาดหวัง (expectation)
- 6) ความผูกพัน (commitments)
- 7) แรงเสริม (reinforcement)
- 8) โอกาส (opportunity)
- 9) ความสามารถ (ability)

และได้สรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

- 1) การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคล และกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
- 2) มาตรฐานคุณค่า บุคคล และกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

- 3) เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะส่งเสริมปกป้องและรักษาเป้าหมายของตนเอง
- 4) ประสบการณ์ที่ฝึกปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานจากประสบการณ์ที่ฝึกปกติธรรมดา
- 5) ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่า จะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย
- 6) การมอบตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะทำการต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตนเองควรกระทำเช่นนั้น
- 7) การบีบบังคับ บุคคลหรือกลุ่มบุคคล มักจะทำการต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำ
- 8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะทำการต่าง ๆ ซึ่งมีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ
- 9) โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมจะเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้น เท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา
- 10) ความสามารถ บุคคลหรือกลุ่มบุคคล มักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เข้าทำในสถานการณ์เช่นนั้น
- 11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดี เพื่อให้ทำการกระทำเช่นนั้น

นอกจากนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้ คือ

- 1) ตามศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้าง โบสถ์ วิหาร
- 2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่งทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วยแรง
- 3) อำนาจบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วม ในการกระทำต่าง ๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมคือ ปัจจัยทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและจิตวิทยา

5.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

วีระ โอศถานนท์ (2522 : 55) ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 24-25) และ บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์ (2528 : 65) กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม พอสรุปได้ดังนี้ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพกำลังคน
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้นักวางแผนพัฒนาได้รับรู้ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นจากประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชนบท
- 3) จะช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็น โครงการที่ตรงกับ ปัญหาและความต้องการของประชาชน
- 4) ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
- 5) การดำเนินการโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
- 6) โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากร เพื่อการพัฒนามากขึ้น
- 7) จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น
- 8) ประชาชนตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
- 9) ประชาชนมีโอกาสที่จะได้ใช้และพัฒนาความสามารถของตนเอง
- 10) ประชาชนมีความรู้สึว่าการพัฒนามีความมั่นคงถาวรและต่อเนื่อง
- 11) เป็นกระบวนการส่งเสริมระบบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนมีความคิดอิสระในการตัดสินใจ
- 12) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการพัฒนา

ในขณะที่ ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527 : 6) สมยศ ทุ่งหว้า (2527 : 219) กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ว่า เป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ช่วยให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาของเขา จะทำให้ทุกคนมีอำนาจต่อรองมากขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ดังนั้น จึงกล่าวโดยสรุปว่าประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนมีความเข้าใจ ยอมรับ ผูกพันกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องและดำเนินการกิจกรรมตรงกับความต้องการ ผู้การพัฒนาขีดความสามารถในการรู้จักวิเคราะห์วางแผน นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากทฤษฎีและทฤษฎีของนักวิชาการพอสรุปได้ว่า การที่บุคคลกระทำการใด ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพแต่ละบุคคล ระบบของสังคมที่บุคคลที่เป็นสมาชิกอยู่และขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยา สังคม ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและเป้าหมายที่ต้องการ

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรรณิกา ชมดี (2524 : 108) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 กล่าวคือ เพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนามากกว่าเพศหญิง

กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 82) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี พบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมากในกิจกรรมพิเศษ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ กิจกรรมอื่น ๆ การประชุมและงานรวมตามลำดับ

เยาวลักษณ์ มากดี (2538 : 76 – 82) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม คือ การร่วมประชุมกลุ่มร้อยละ 92.43 การร่วมปฏิบัติงานกลุ่ม ร้อยละ 81.50 และการร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ร้อยละ 79.82

วิจิตร ช่วยพิทักษ์ (2542 : 39) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์นำร่อง จังหวัดสิงห์บุรี ตำบลท่าขาม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากจุดสาธิต ส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์ดี การแปรรูปผลไม้และการเพาะเห็ดฟางในโรงเรือนตามลำดับ

จันทน์ ไพโรจน์ (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสันตินิมิตในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง พบว่าประชาชนที่มีความแตกต่างกันในด้านระดับ

การศึกษา การเป็นผู้นำ และไม่เป็นผู้นำ กลุ่มรายได้ มีระดับการมีส่วนร่วมต่อโครงการสันติชนิตแตกต่างกัน

แนว โสติพันธ์ (2534 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา พบว่าเพศชายมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชนบทมากกว่า เพศหญิง ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า ป.6 และ ป.4 – ป.6 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชนบทสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษต่ำกว่า ป.4 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาทขึ้นไป และ 3,000 – 5,000 บาท มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนสูงกว่าผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 3,000 บาท ผู้ที่เป็นผู้นำ หรือเคยเป็นผู้นำ หรือไม่เคยเป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาชนบทมากกว่าผู้ที่ไม่เป็นผู้นำ หรือไม่เคยเป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาชุมชนมาก มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาชุมชนปานกลางและน้อย

สมคิด รัตนวงศ์ (2542 : 96) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรในภาคใต้ พบว่า

1. กรรมการกลุ่มเกษตรกรในภาคใต้ ที่มีสมาชิกครบครัน 5 คนขึ้นไป มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่าครบครันที่มีสมาชิกต่ำกว่า 5 คน แสดงว่า ขนาดของครบครันมีผลต่อการมีส่วนร่วม

2. กรรมการกลุ่มเกษตรกรในภาคใต้ ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 5 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่ากรรมการกลุ่มเกษตรกรที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 5 ปี

เฮย์ (Hay, 1951 : 127) ศึกษาการร่วมกิจกรรมทางสังคมของประชาชนในชนบท พบว่า การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางสังคมนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพของสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัยโดยบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่สถานภาพทางเศรษฐกิจสูง

คัฟแมน (Kaufman, 1949 : 301) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่น พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สรุปจากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2549 จำนวน 128 ศูนย์ 1,920 ราย

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คัดเลือกมาจากประชากรซึ่งคำนวณโดยใช้สูตร Yamane (Yamane 1973 หน้า 108 อ้างในจินดา ขลิบทอง 2544 หน้า 20) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 ราย

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N (e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าสัดส่วนที่ยอมให้ผิดพลาดได้ไม่เกินร้อยละ 5

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{1920}{1 + 1920 (0.05)^2} \\ &= \frac{1920}{5.80} = 331 \text{ ราย (คิดเป็นร้อยละ 17.24 ของ} \\ &\hspace{15em} \text{ประชากรทั้งหมด)} \end{aligned}$$

1.1.3 วิธีสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified sampling)

1) กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการถ่ายทอดและเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ปี 2549

2) ตุ่มเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ โดยสุ่มตัวอย่างแบบ
ชั้นภูมิ กำหนดอัตราส่วนในแต่ละอำเภอ ร้อยละ 17.24 โดยมีกลุ่มตัวอย่างดังนี้
ผู้แทน อบต. ผู้แทนสถาบันเกษตรกร/กลุ่มอาชีพ อาสาปศุสัตว์ ประมงอาสา หมอคนอาสา
ครูบัญชีอาสา ผู้แทนหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์

ที่	อำเภอ	จำนวนศูนย์ฯ	จำนวนคณะกรรมการ บริหารศูนย์ฯ (ราย)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1.	เมือง	16	240	42
2.	โกรกพระ	9	135	23
3.	พยุหะคีรี	11	165	28
4.	ชุมแสง	11	165	28
5.	หนองบัว	9	135	23
6.	ท่าตะโก	10	150	26
7.	บรรพตพิสัย	13	195	34
8.	ลาดยาว	12	180	31
9.	เก้าเลี้ยว	5	75	13
10.	ไพศาลี	8	120	21
11.	ตากฟ้า	7	105	18
12.	ตากสิน	10	150	26
13.	แม่วงก์	4	60	10
14.	กิ่ง อ.แม่เปิน	1	15	3
15.	กิ่ง อ.ชุมตาบง	2	30	5
รวม		128	1,920	331

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งสร้างจาก แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกรอบแนวคิด ซึ่งมีทั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด สามารถแบ่งแบบสัมภาษณ์ ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ
และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3. การทดสอบแบบสัมภาษณ์

3.1 การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) แบบสัมภาษณ์ที่สร้างจาก
กรอบแนวคิด (conceptual framework) ในการวิจัยได้นำมาให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาก่อนที่จะนำไปทดสอบความถูกต้องกับคณะ
กรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์

3.2 การหาความเชื่อมั่น (reliability) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ตรวจสอบความตรงของ
เนื้อหา แล้วสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ
ตำบลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย โดยทดสอบในประเด็นระดับการมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล แล้วนำมา
ทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยเลือกวิธี Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.9676 จากนั้น
จึงนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้งก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในการนัดหมาย
คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยชี้แจงทำ
ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งอธิบายถึงคำถามเป็นรายข้อ แล้วสัมภาษณ์เป็น
รายบุคคล จนครบตามจำนวนเป้าหมายที่กำหนด คือ 331 ราย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้ว นำข้อมูลมาบันทึกลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

5.1 อธิบายลักษณะข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ระดับการมีส่วนร่วม และปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล นำคะแนนของแต่ละระดับมาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ยแล้วจัดช่วง เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1.00 – 1.80	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.1 สภาพทางสังคมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.20 เป็นเพศชาย ที่เหลือ ร้อยละ 20.80 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.57 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 21.75 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี อายุต่ำสุด 25 ปี สูงสุด 73 ปี อายุเฉลี่ย 49.83 ปี คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.90 มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 29.90 และ 29.60 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นในจำนวนเท่า ๆ กัน

สำหรับตำแหน่งทางสังคม พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 13.00 เป็นอาสาสมัครและผู้แทนหมู่บ้านในจำนวนที่เท่ากัน ที่เหลือ ร้อยละ 12.40 เป็นผู้แทนอบต. ผู้แทนสถาบันเกษตรกร/กลุ่มอาชีพ หมอคนอาสา ครูบัญชีอาสา และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 12.10 เป็นประมงอาสา ส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.60 ดำรง

ตำแหน่งอยู่ในช่วง 3-4 ปี ร้อยละ 28.10 ตำแหน่งอยู่ในช่วง 5-6 ปี ตำแหน่ง 1 ปี สูงสุด 8 ปี เฉลี่ย 4.59 ปี

อาชีพหลัก พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ 2 ใน 3 ร้อยละ 66.50 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ร้อยละ 15.40 ทำไร่ ส่วนอาชีพรอง ร้อยละ 33.20 ประกอบอาชีพอื่นๆ (เช่นรับจ้าง ค้าขาย) และ ร้อยละ 33.20 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนแหล่งที่ได้รับข่าวสารการเกษตร พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 93.10 ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 90.30 ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ และร้อยละ 75.20 ได้รับข่าวจากหอกระจายข่าว

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล

n = 331		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	262	79.20
หญิง	69	20.80
2. อายุ (ปี)		
≤ 30	6	1.81
31 - 40	64	19.34
41 - 50	174	52.57
51 - 60	72	21.75
≥ 61	15	4.53
ค่าต่ำสุด 25 ปี ค่าสูงสุด 73 ปี ค่าเฉลี่ย 49.83 ปี		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.669		
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	8	2.40
สมรส	314	94.90
หย่า, หม้าย	9	2.70

ตาราง 4.1 (ต่อ)

n = 331		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	99	29.90
มัธยมศึกษาตอนต้น	98	29.60
มัธยมศึกษาตอนปลาย	89	26.90
อนุปริญญา	15	4.50
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	30	9.10
5. ตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ		
ผู้แทน อบต.	41	12.40
ผู้แทนสถาบันเกษตรกร/กลุ่มอาชีพ	41	12.40
อาสาสมัคร	43	13.00
ประมงอาสา	40	12.10
หมอดินอาสา	41	12.40
ครูบัญชีอาสา	41	12.40
ผู้แทนหมู่บ้าน	43	13.00
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	41	12.40
6. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง (ปี)		
1-2	56	16.90
3-4	108	32.60
5-6	93	28.10
7-8	74	22.40
ค่าต่ำสุด 1 ปี ค่าสูงสุด 8 ปี ค่าเฉลี่ย 4.59 ปี		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.962		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

		n = 331
	ประเด็น	ร้อยละ
7. อาชีพหลัก		
	ทำนา	66.50
	ทำไร่	15.40
	ทำสวน	4.20
	ประมง	0.90
	เลี้ยงสัตว์	1.20
	อื่น ๆ	11.80
8. อาชีพรอง*		
	ทำนา	5.10
	ทำไร่	9.10
	ทำสวน	15.40
	ทำการประมง	7.60
	เลี้ยงสัตว์	17.20
	อื่น ๆ คือการรับจ้าง	33.20
9. แหล่งที่ได้รับข่าวสารการเกษตร*		
	หอกระจายข่าว	75.20
	โทรทัศน์	90.30
	วิทยุ	41.40
	หนังสือพิมพ์	65.00
	เพื่อนบ้าน	62.50
	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	93.10
	อื่น ๆ	23.30

* เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มากกว่า 1 ใน 2 มีรายได้ของครอบครัวในภาคเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ร้อยละ 50.00 รองลงมาอยู่ในช่วง 100,001 – 300,000 บาท ร้อยละ 37.84 ต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 1,500,000 บาท เฉลี่ย 172,669.63 บาท ส่วนรายได้นอกภาคเกษตร พบว่ามากกว่า 1 ใน 2 มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 60.18 รองลงมาร้อยละ 25.79 มีรายได้ในช่วง 50,001 – 150,000 บาท และร้อยละ 5.88 มีรายได้ในช่วง 150,001 – 250,000 บาท รายได้ต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 570,000 บาท เฉลี่ย 79,419.95 บาท

สำหรับแรงงานในครัวเรือน พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ประมาณ 2 ใน 3 ร้อยละ 83.60 มีจำนวนแรงงานระหว่าง 2–3 คน รองลงมาร้อยละ 11.35 มีจำนวนแรงงานมากกว่า 3 คน และร้อยละ 5.05 มีจำนวนแรงงานน้อยกว่า 2 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน เฉลี่ย 2.42 คน

ส่วนหนี้สินของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ พบว่า มากกว่า 2 ใน 3 ร้อยละ 85.50 มีหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.77 เป็นหนี้สินจากกองทุนหมู่บ้าน และร้อยละ 33.92 เป็นหนี้สินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

n = 331

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	S.D.	เฉลี่ย
1. รายได้ในภาคการเกษตร (บาท) (n=296)			10,000	1,500,000	173609.6	172,867.40
≤ 100,000	148	50.00				
100,001 – 300,000	112	37.84				
300,001 – 600,000	28	9.45				
600,001 – 900,000	5	1.69				
≥ 900,001	3	1.01				
2. รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท) (n=221)			3,000	570,000	96507.92	79,419.95
≤ 50,000	133	60.18				
50,001 – 150,000	57	25.79				
150,001 – 250,000	13	5.88				
250,001 – 350,000	12	5.43				
≥ 350,001	6	2.72				
3. แรงงานในครอบครัว (คน) (n=317)			1	5	0.821	2.42
< 2	16	5.05				
2 – 3	265	83.00				
> 3	36	11.35				
4. หนี้สิน (n = 331)						
ไม่มี	48	14.50				
มี	283	85.50				
5. แหล่งกู้เงิน (n = 283)						
ธกส.	92	33.92				
กองทุนหมู่บ้าน	155	54.77				
อื่นๆ	32	11.31				

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.1 การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์

2.1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อตกลงร่วมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อตกลงร่วมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานศูนย์บริการฯ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.73 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยพบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็นตามลำดับ ดังนี้ การกำหนด บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน การกำหนดคกฐระเบียบต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกัน การบริหาร จัดการกองทุนศูนย์บริการฯ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.80,3.74,3.65 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการจัดทำข้อตกลงร่วมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารศูนย์บริการฯ

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการบริหารศูนย์ฯ	การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์บริการฯ					\bar{X}	ความหมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
การจัดทำข้อตกลงร่วม เกี่ยวกับแนวทางการ บริหารงานศูนย์ฯ						3.73	มาก
1. การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจน	1 (0.30)	23 (6.90)	104 (31.40)	115 (34.70)	88 (26.60)	3.80	มาก
2. การกำหนดบทบาท กฎระเบียบต่าง ๆ ในการ ทำงานร่วมกัน	2 (0.60)	25 (7.60)	108 (32.60)	118 (35.60)	78 (23.60)	3.74	มาก
3. การบริหารจัดการ กองทุนศูนย์	8 (2.40)	34 (10.30)	108 (32.60)	98 (29.60)	83 (25.10)	3.65	มาก

2.1.2 การมีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.65 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากตามประเด็น ดังนี้ การเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ การพิจารณาโครงการและกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.06,3.90,3.76 ตามลำดับ สำหรับการตรวจสอบบันทึกการประชุม การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามมติที่ประชุม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29,3.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการประชุม

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการบริหารศูนย์ฯ	การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์บริการฯ					\bar{X}	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์						3.65	มาก
1. การเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์	2 (0.60)	11 (3.30)	78 (23.60)	113 (34.10)	127 (38.40)	4.06	มาก
2. การแสดงความคิดเห็นใน เรื่องต่างๆ	2 (0.60)	18 (5.40)	89 (26.90)	124 (37.50)	98 (29.60)	3.90	มาก
3. การพิจารณาโครงการและ กิจกรรม	4 (1.20)	30 (9.10)	93 (28.10)	118 (35.60)	86 (26.00)	3.76	มาก
4. การตรวจสอบบันทึกการ ประชุม	26 (7.90)	46 (13.90)	124 (37.50)	76 (23.00)	59 (17.80)	3.29	ปานกลาง
5. การติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามมติที่ประชุม	24 (7.30)	48 (14.50)	124 (37.50)	83 (25.10)	52 (15.70)	3.27	ปานกลาง

2.1.3 การมีส่วนร่วมด้านการกระตุ้นผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตร

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในด้านการกระตุ้นผู้นำ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.51) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากตามประเด็น ดังนี้ การวางแผนพัฒนาด้านการเกษตร การสร้างกระบวนการเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาการผลิตให้แก่เกษตรกร ความรับผิดชอบแผนพัฒนาด้านการเกษตร โดยมีค่าเฉลี่ย 3.80,3.59,3.56,3.47 ตามลำดับ สำหรับการแก้ไขปัญหาด้านการตลาดมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.17

ตารางที่ 4.5 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการกระตุ้นผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตร

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการบริหารศูนย์ฯ	การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์บริการฯ					\bar{X}	ความหมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
การกระตุ้นผู้นำชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ จัดทำแผนพัฒนาด้าน การเกษตร						3.51	มาก
1. การวางแผนพัฒนาด้าน การเกษตร	2 (0.60)	20 (6.00)	104 (31.40)	120 (36.30)	85 (25.70)	3.80	มาก
2. การสร้างกระบวนการ เรียนรู้	9 (2.70)	28 (8.50)	124 (37.50)	98 (29.60)	72 (21.80)	3.59	มาก
3. การแก้ไขปัญหาการผลิต ให้แก่เกษตรกร	12 (3.60)	34 (10.30)	107 (32.30)	113 (34.10)	65 (19.60)	3.56	มาก
4. ความรับผิดชอบ แผนพัฒนาด้านการเกษตร	12 (3.60)	34 (10.30)	127 (38.40)	103 (31.10)	55 (16.60)	3.47	มาก
5. การแก้ไขปัญหาด้าน การตลาด	26 (7.90)	60 (18.10)	121 (36.60)	81 (24.50)	43 (13.00)	3.17	ปานกลาง

2.1.4 การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานศูนย์บริการฯ ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานศูนย์บริการฯ ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.84 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็นตามลำดับ ดังนี้ ร่วมกับ ตัวแทน หมู่บ้าน เกษตรกร จัดเวทีชุมชน ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนงาน/โครงการและกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ ผู้เกษตรกร โดยมีค่าเฉลี่ย 3.97 , 3.85 , 3.73 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการวางแผนปฏิบัติงานศูนย์บริการฯ ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการบริหารศูนย์ฯ	การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์บริการฯ					\bar{X}	ความหมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
การวางแผนปฏิบัติงาน ศูนย์ฯ ร่วมกับบุคคลและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						3.84	มาก
1. ร่วมกับตัวแทนหมู่บ้าน เกษตรกร จัดเวทีชุมชน	2 (0.60)	8 (2.40)	90 (27.20)	130 (39.30)	101 (30.50)	3.97	มาก
2. ร่วมกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการจัดทำ แผนงาน โครงการและ กิจกรรม	1 (0.30)	15 (4.50)	106 (32.00)	120 (36.30)	89 (26.90)	3.85	มาก
3. ร่วมกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการถ่ายทอด ความรู้ด้านต่าง ๆ ผู้ เกษตรกร	4 (1.20)	24 (7.30)	103 (31.10)	125 (37.80)	75 (22.70)	3.73	มาก

2.1.5 การมีส่วนร่วมในการประสานงานจัดหางบประมาณและบริหารจัดการ เงินทุนของศูนย์บริการฯ

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการประสานงานจัดหางบประมาณและบริหาร
จัดการเงินทุนของศูนย์บริการฯ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.48 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น
ย่อย พบว่า คณะกรรมการศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็นตามลำดับ ดังนี้ การ
ประสานงานเพื่อจัดหางบประมาณสนับสนุนแผนงาน โครงการและกิจกรรมของศูนย์บริการฯ
การประสานงานเพื่อบริหารจัดการเงินทุนของศูนย์บริการฯ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.53 , 3.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ
เกษตรประจำตำบล ในการประสานงานจัดหางบประมาณและบริหารจัดการเงินทุน
ของศูนย์บริการ

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการบริหารศูนย์ฯ	การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์บริการฯ						ความหมาย
	1	2	3	4	5	\bar{X}	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การประสานงานจัดหา งบประมาณและบริหาร จัดการเงินทุนของศูนย์						3.48	มาก
1. การประสานงานเพื่อ หางบประมาณสนับสนุน แผนงาน โครงการและ กิจกรรมของศูนย์	9 (2.70)	47 (14.20)	104 (31.40)	102 (30.80)	69 (20.80)	3.53	มาก
2. การประสานงานเพื่อ บริหารจัดการเงินทุน ของศูนย์	13 (3.90)	48 (14.50)	113 (34.10)	97 (29.30)	60 (18.10)	3.43	มาก

2.1.6 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์บริการฯ อำนวย
ความสะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์บริการฯ
อำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.68
เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากทุก
ประเด็นตามลำดับ ดังนี้ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ การดูแลสถานที่ตั้ง
ศูนย์บริการฯ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.70 , 3.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ
เกษตรประจำตำบล ในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์บริการฯ อำนวยความ
สะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการบริหารศูนย์ฯ	การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์บริการฯ						ความหมาย
	1	2	3	4	5	\bar{X}	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การสนับสนุนการดำเนินงาน ของศูนย์ อำนวยความ สะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่ ในการดำเนินกิจกรรม						3.68	มาก
1. การอำนวยความสะดวก แก่ประชาชนในพื้นที่	3 (0.90)	26 (7.90)	114 (34.40)	111 (33.50)	77 (23.30)	3.70	มาก
2. การดูแลสถานที่ที่ตั้ง ศูนย์ฯ	5 (1.50)	23 (6.90)	125 (37.80)	105 (31.70)	73 (22.10)	3.66	มาก

2.2 การมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร

2.2.1 การมีส่วนร่วมด้านการจัดทำข้อมูลประจำตำบล

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลประจำตำบล อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.72 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น ตามลำดับดังนี้ สํารวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของตำบล ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรให้ข้อมูลที่ต้องการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้บริการข้อมูลแก่เกษตรกรที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของตำบล โดยมีค่าเฉลี่ย 3.78, 3.76, 3.69, 3.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการจัดทำข้อมูลประจำตำบล

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรม ช่วยเหลือเกษตรกร	การมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร					\bar{X}	ความหมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
การจัดทำข้อมูลประจำตำบล						3.72	มาก
1. สํารวจและรวบรวมข้อมูล พื้นฐานของตำบล	1 (0.30)	14 (4.20)	114 (34.40)	129 (39.00)	73 (22.10)	3.78	มาก
2. ให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ให้ข้อมูลที่ต้องการกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2 (0.60)	14 (4.20)	115 (34.70)	132 (39.90)	68 (20.90)	3.76	มาก
3. ให้บริการข้อมูลแก่ เกษตรกรที่เกี่ยวข้อง	2 (0.60)	23 (6.90)	122 (36.90)	111 (33.50)	73 (22.10)	3.69	มาก
4. ร่วมกับเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานด้าน การเกษตรของตำบล	2 (0.60)	30 (9.10)	118 (35.60)	108 (32.60)	73 (22.10)	3.66	มาก

2.2.2 การมีส่วนร่วมด้านการจัดการถ่ายทอดความรู้

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการจัดการถ่ายทอดความรู้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.46 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ สสำรวจความต้องการด้านการฝึกอบรม ปฏิบัติงาน และการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร การจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ เช่น การฝึกอบรม ปฏิบัติงานจัดทำแปลงสาธิต การดำเนินการคัดเลือกและพัฒนาจุดสาธิตและวิทยากรเกษตรกร โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32, 3.45, 3.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการจัดการถ่ายทอดความรู้

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการจัดการถ่ายทอด ความรู้	การมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร						ความหมาย
	1	2	3	4	5	\bar{X}	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การจัดการถ่ายทอดความรู้						3.46	มาก
1. สสำรวจความต้องการด้าน การฝึกอบรม ปฏิบัติงาน ฝึกงานและการแก้ไข ปัญหาด้านการเกษตร	11 (3.30)	32 (9.70)	115 (34.70)	119 (36.00)	54 (16.30)	3.52	มาก
2. การจัดให้มีการถ่ายทอด ความรู้ เช่น การฝึกอบรม ปฏิบัติงานจัดทำแปลงสาธิต	10 (3.00)	41 (12.40)	130 (39.30)	91 (27.50)	54 (16.30)	3.45	มาก
3. การดำเนินการคัดเลือก และพัฒนาจุดสาธิตและ วิทยากรเกษตรกร	8 (2.40)	41 (12.40)	134 (40.50)	94 (28.40)	59 (17.80)	3.44	มาก

2.2.3 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชน

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.20 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับปานกลางทุกประเด็น ตามลำดับดังนี้ การประสานงานกับส่วนราชการมาให้ความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน จัดให้มีโครงการด้านวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนให้เกษตรกรมาร่วมทุนในโครงการด้านวิสาหกิจชุมชน การจัดหางบประมาณสนับสนุนวิสาหกิจในตำบล โดยมีค่าเฉลี่ย 3.27 , 3.24 , 3.20 , 3.13 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชน

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการสนับสนุนการจัด วิสาหกิจชุมชน	การมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร					\bar{X}	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านการสนับสนุนการจัด วิสาหกิจชุมชน						3.20	ปานกลาง
1. ประสานงานกับส่วน ราชการมาให้ความรู้ด้าน วิสาหกิจชุมชน	10 (3.00)	64 (19.30)	128 (38.70)	86 (26.00)	43 (13.00)	3.27	ปานกลาง
2. จัดให้มีโครงการด้าน วิสาหกิจชุมชน (ร่วมกัน ผลิต ร่วมกันจำหน่าย)	12 (3.60)	70 (21.10)	119 (36.00)	85 (25.70)	45 (13.60)	3.24	ปานกลาง
3. สนับสนุนให้เกษตรกร มาร่วมทุนในโครงการ ด้านวิสาหกิจชุมชน	16 (4.80)	65 (19.60)	131 (39.60)	76 (23.00)	43 (13.00)	3.20	ปานกลาง
4. การจัดหางบประมาณ สนับสนุนวิสาหกิจใน ตำบล	24 (7.30)	70 (21.10)	122 (36.90)	69 (20.80)	46 (13.90)	3.13	ปานกลาง

2.2.4 การมีส่วนร่วมในการเตือนภัยเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์และบริการถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการเตือนภัยเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.72 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากทุกประเด็น ตามลำดับ การแจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่รับผิดชอบทราบเหตุผิดปกติ เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช สัตว์ ประมง และภัยเศรษฐกิจอื่น ๆ การแจ้งเตือนภัยให้แก่ชุมชน การเฝ้าระวังเหตุผิดปกติที่อาจเกิดจากภัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.77 , 3.73 , 3.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการเตือนภัยเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการเตือนภัยเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ	การมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร						ความหมาย
	1	2	3	4	5	\bar{X}	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การเตือนภัยเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ						3.72	มาก
1. การแจ้งข่าวให้สำนักงาน เกษตรอำเภอในพื้นที่ รับผิดชอบทราบเหตุ ผิดปกติ (เช่น ภัย ธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช สัตว์ ประมงและภัย เศรษฐกิจอื่น ๆ)	4 (1.20)	18 (5.40)	109 (32.90)	118 (35.60)	82 (24.80)	3.77	มาก
2. การแจ้งเตือนภัยให้แก่ ชุมชน	4 (1.20)	19 (5.70)	112 (33.80)	125 (37.80)	71 (21.50)	3.73	มาก
3. การเฝ้าระวังเหตุผิดปกติที่ อาจเกิดจากภัยต่าง ๆ อย่าง ต่อเนื่อง	2 (0.60)	25 (7.60)	126 (38.10)	108 (32.60)	70 (21.10)	3.66	มาก

2.2.5 การมีส่วนร่วมในการรับรองข้อมูลและรายงานต่าง ๆ

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการรับรองข้อมูลและรายงานต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.42 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากตามประเด็น ดังนี้ การสำรวจข้อมูลการเกษตร การตรวจสอบความถูกต้องของผู้ประสบภัยต่าง ๆ และการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการผลิตพืช โดยมีค่าเฉลี่ย 3.61, 3.58, 3.44 ตามลำดับ สำหรับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางตามประเด็นดังนี้ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการเกษตรอื่น ๆ การรับรองรายงานในเรื่องทะเบียนจำนวนปี/นาปรัง การรับรองรายงานในเรื่องทะเบียนมันสำปะหลัง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.39, 3.35, 3.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการรับรองข้อมูลและรายงานต่าง ๆ

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการ รับรองข้อมูลและ รายงานต่าง ๆ	การมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร					\bar{X}	ความหมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
การรับรองข้อมูลและรายงาน ต่าง ๆ						3.42	มาก
1. การสำรวจข้อมูล การเกษตร	8 (2.40)	25 (7.60)	126 (38.10)	101 (30.50)	71 (21.50)	3.61	มาก
2. การตรวจสอบความ ถูกต้องของผู้ประสบภัย ต่าง ๆ	9 (2.70)	34 (10.30)	121 (36.60)	90 (27.20)	77 (23.30)	3.58	มาก
3. การตรวจสอบความ ถูกต้องของข้อมูล							
- การผลิตพืช	12 (3.60)	35 (10.60)	133 (40.20)	96 (29.00)	55 (16.60)	3.44	มาก
- ข้อมูลการเกษตรอื่น ๆ	15 (4.50)	40 (12.10)	134 (40.5)	84 (25.40)	58 (17.50)	3.39	ปานกลาง

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการรับรองข้อมูลและ รายงานต่าง ๆ	การมีส่วนร่วมในการรับรองข้อมูลและรายงานต่าง ๆ						\bar{X}	ความหมาย
	1	2	3	4	5			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
4. การรับรองรายงานในเรื่อง ต่าง ๆ ของศูนย์								
- ทะเบียนข้าวนาปี/ นาปรัง	29 (8.80)	43 (13.00)	111 (33.50)	80 (24.20)	68 (20.50)	3.35	ปานกลาง	
- ทะเบียนมันสำปะหลัง	45 (13.60)	44 (13.30)	112 (33.80)	77 (23.30)	53 (16.00)	3.15	ปานกลาง	

2.2.6 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในด้านการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย
อยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.26 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการ
บริหาร ศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมระดับมากตามประเด็นการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่ม
ผู้ผลิต ค่าเฉลี่ย = 3.46 สำหรับการมีส่วนร่วมในการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มแปรรูป
การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรในท้องถิ่น การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาด
อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29, 3.28, 3.04 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล ในการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

n = 331

ประเด็นการมีส่วนร่วม ในการ สนับสนุนการ สร้างและพัฒนาเครือข่าย	การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย					\bar{X}	ความหมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
การสนับสนุนการสร้างและ พัฒนาเครือข่าย						3.26	ปานกลาง
1. การสร้างและเชื่อมโยง เครือข่ายของกลุ่มผู้ผลิต	9 (2.70)	32 (9.70)	131 (39.60)	117 (35.30)	42 (12.70)	3.46	มาก
2. การสร้างและเชื่อมโยง เครือข่ายของกลุ่มแปรรูป	14 (4.20)	53 (16.0)	122 (36.90)	107 (32.30)	35 (10.60)	3.29	ปานกลาง
3. การสร้างและเชื่อมโยง เครือข่ายของค้กรในท้องถิ่น	14 (4.20)	50 (15.10)	134 (40.50)	96 (29.00)	37 (11.20)	3.28	ปานกลาง
4. การสร้างและเชื่อมโยง เครือข่ายด้านการตลาด	21 (6.30)	83 (25.10)	119 (36.00)	77 (23.30)	31 (9.40)	3.04	ปานกลาง

2.3 การมีส่วนร่วมด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์บริการฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม

โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบลมีส่วนร่วมในด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์ให้ประชาชน
รับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.98 เมื่อพิจารณาในแต่
ละประเด็นย่อย พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในระดับมากในประเด็นการ
พูดคุยกับเพื่อนบ้าน/เกษตรกรทั่วไป ค่าเฉลี่ย = 3.87 และมีส่วนร่วมในระดับปานกลางใน
ประเด็นดังนี้ ตามลำดับ การประชาสัมพันธ์งานศูนย์บริการฯ ทางหอกระจายข่าว การแจกเอกสาร
แผ่นพับหรือแผ่นปลิวเกี่ยวกับงานศูนย์บริการ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์งานศูนย์บริการฯ
การจัดนิทรรศการ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.22 ,3.03,2.99,2.69 ตามลำดับ สำหรับประเด็นการจัดรายการทาง
สถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่น (วิทยุชุมชน) อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.11

ตารางที่ 4.15 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์บริการฯ
ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วม

n = 381

ประเด็นการมีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์	การมีส่วนร่วมด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมศูนย์บริการฯ					\bar{X}	ความหมาย
	1 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	5 จำนวน (ร้อยละ)		
การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ทุกกิจกรรมของศูนย์ให้ประชาชน รับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม						2.98	ปานกลาง
1. การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน/ เกษตรกรทั่วไป	12 (3.60)	13 (3.90)	66 (19.90)	156 (47.10)	84 (25.4)	3.87	มาก
2. การประชาสัมพันธ์งาน ศูนย์ทางหอกระจายข่าว	31 (9.40)	50 (15.10)	118 (35.60)	79 (23.90)	53 (16.00)	3.22	ปานกลาง
3. การแจกเอกสาร แผ่นพับ หรือแผ่นปลิวเกี่ยวกับงาน ศูนย์บริการ	14 (4.20)	50 (15.10)	134 (40.50)	96 (29.0)	37 (11.20)	3.03	ปานกลาง
4. การจัดกิจกรรมประชา สัมพันธ์งานศูนย์	33 (10.00)	66 (19.90)	130 (39.30)	74 (22.40)	28 (8.50)	2.99	ปานกลาง
5. การจัดนิทรรศการ	51 (15.40)	113 (34.10)	80 (24.20)	61 (18.40)	26 (7.90)	2.69	ปานกลาง
6. การจัดรายการทางสถานี วิทยุกระจายเสียงใน ท้องถิ่น (วิทยุชุมชน)	141 (42.60)	80 (24.20)	57 (17.20)	37 (11.20)	16 (4.80)	2.11	น้อย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3.1 ปัญหาของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

จากปัญหาของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ร้อยละ 31.72 ไม่ค่อยเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รองลงมาคือ ร้อยละ 24.16 การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ยังไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 12.68 มีปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับศูนย์บริการฯ มีปัญหาน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.16 ปัญหาของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

n = 331		
ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ไม่ค่อยเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง	105	31.72
2. การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ยังไม่ต่อเนื่อง	80	24.16
3. ที่ทำการศูนย์บริการฯ ไม่มีที่ทำการ	75	22.65
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สนับสนุนกิจกรรมศูนย์บริการฯ อย่างจริงจัง	56	16.91
5. ศูนย์บริการฯ ไม่มีวัสดุ/อุปกรณ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้เก็บเอกสาร	55	16.61
6. องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับศูนย์บริการฯ	42	12.68

3.2 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ร้อยละ 32.62 ให้ข้อเสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ แก่คณะกรรมการ รองลงมาคือ ร้อยละ 30.21 เสนอว่าควรชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ คณะกรรมการบริหารศูนย์ และร้อยละ 29.60 เสนอแนะว่าควรพัฒนาขีดความสามารถของ คณะกรรมการศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง (รายละเอียดดังตาราง 4.17)

ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล

	n = 331	
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ แก่คณะกรรมการ	108	32.62
2. ควรชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารศูนย์	100	30.21
3. ควรพัฒนาขีดความสามารถของคณะกรรมการศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง	98	29.60
4. ควรพิจารณาให้มีที่ตั้งศูนย์	92	27.79
5. ควรมีการสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง	90	27.91
6. ควรมีการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เช่น โต๊ะทำงาน ตู้เก็บเอกสาร	87	26.28
7. ควรทำความเข้าใจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของศูนย์	85	25.67
8. ควรจะมีการศึกษาวิจัยประสิทธิผลการปฏิบัติงานศูนย์ฯ อย่างจริงจัง	78	23.56
9. หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเข้าถึงทุกศูนย์	75	22.65

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ เป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดนครสวรรค์

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (2) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2549 จำนวน 128 ศูนย์ 1,920 ราย การคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 ราย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน คือ (1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป (2) ข้อมูลการมีส่วนร่วม และ (3) ข้อมูลที่เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.2.3 การทดสอบแบบสัมภาษณ์ การทดสอบความตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่น โดยนำไปทดสอบกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ในการนัดหมายคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยผู้วิจัยชี้แจงทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งอธิบายคำถามเป็นรายข้อ แล้วผู้วิจัยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ตามจำนวนเป้าหมายที่กำหนด 331 ราย

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.83 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจำนวนเท่า ๆ กัน สำหรับตำแหน่งทางสังคม พบว่าส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครและผู้แทนหมู่บ้าน ที่เหลือก็จะเป็นผู้แทน อบต. ผู้แทนสถาบันเกษตรกร/กลุ่มอาชีพ หมอดินอาสา ครูบัญชีอาสา ประมงอาสาและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง เฉลี่ย 4.59 ปี ด้านอาชีพพบว่า 2 ใน 3 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาคือการทำไร่ ส่วนอาชีพรอง คือ การประกอบอาชีพอื่น เช่น รับจ้าง ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ แหล่งข่าวที่ได้รับส่วนใหญ่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา คือ ทางโทรศัพท์และหอกระจายข่าว ตามลำดับ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ 1 ใน 2 มีรายได้ของครอบครัวในภาคเกษตรเฉลี่ย 172,669.63 บาท/ปี ส่วนรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 79,419.95 บาท/ปี สำหรับแรงงานในครัวเรือน พบว่ามีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.42 คน ส่วนหนี้สินพบว่า 2 ใน 3 มีหนี้สิน ซึ่งเป็นหนี้สินจากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ

1.3.2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1) คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการศูนย์ในระดับมาก ในประเด็นต่อไปนี้ (1) การจัดทำข้อตกลงร่วมกับเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานศูนย์ เช่น การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ภาระเบี่ยงต่าง ๆ ในการทำร่วมกัน ตลอดจนการบริหารจัดการกองทุน เป็นต้น (2) การประชุม

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เช่น การเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น การพิจารณาโครงการ (3) การกระตุ้นผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตร เช่น การวางแผนพัฒนา การสร้างกระบวนการเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาผลผลิตให้แก่เกษตรกร เป็นต้น (4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานศูนย์ฯ ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การร่วมกับตัวแทน หมู่บ้านเกษตรกรในการจัดเวทีชุมชน ร่วมกับหน่วยงานจัดทำแผนงาน/โครงการ และการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ สู่เกษตรกร เป็นต้น (5) การประสานงานจัดหางบประมาณและบริหารจัดการเงินทุนศูนย์ฯ เช่น ประสานงานทางงบประมาณ สนับสนุนแผนงาน/โครงการ และประสานงานเพื่อบริหารจัดการเงินทุนของศูนย์ฯ (6) การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ อำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่ เช่น อำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในพื้นที่และร่วมดูแลสถานที่ตั้งศูนย์ฯ

2) คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีส่วนร่วมในด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกรในระดับมาก ในประเด็นดังนี้ (1) การจัดทำข้อมูลประจำตำบล เช่น สำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของตำบล ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรร่วมกับเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของตำบลและให้บริการข้อมูลแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) การจัดการถ่ายทอดความรู้ เช่น การสำรวจความต้องการ การฝึกอบรม ดูงาน และการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร การคัดเลือกและพัฒนาจุดสาธิต และจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ (3) การเตือนภัยเศรษฐกิจและภัยธรรมชาติ เช่น การแจ้งเตือนภัยแก่ชุมชน แจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอทราบเหตุผิดปกติ และเฝ้าระวังเหตุผิดปกติ (4) การรับรองข้อมูลและรายงานต่าง ๆ เช่น การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการผลิตพืชและข้อมูลการเกษตรอื่น ๆ สำหรับประเด็นที่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ (5) การสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชน เช่น จัดให้มีโครงการด้านวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนให้เกษตรกรมาร่วมทุนในโครงการวิสาหกิจชุมชน ประสานส่วนราชการมาให้ความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน และจัดหางบประมาณสนับสนุนวิสาหกิจในตำบล (6) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มแปรรูปผลผลิต การตลาดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีส่วนร่วมด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพูดคุยกับเพื่อนบ้านและเกษตรกรทั่วไป และการมีส่วนร่วมที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว การแจกเอกสารแผ่นพับ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์งานศูนย์ฯ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลส่วนใหญ่ประสบปัญหาความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ยังไม่ต่อเนื่อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับศูนย์บริการค่อนข้างน้อย นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ให้ข้อเสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ควรจะให้ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ แก่คณะกรรมการให้มากขึ้น ควรพัฒนาขีดความสามารถของคณะกรรมการควรพิจารณาให้มีที่ตั้งศูนย์ฯ และควรสนับสนุนการปฏิบัติงานศูนย์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
พบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนร่วมในประเด็นการตรวจสอบบันทึกการประชุมและการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามมติที่ประชุมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29 และ 3.27 ตามลำดับ เนื่องจากความไม่เข้าใจในบทบาทของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับธงชัย มากสกุล (2544 ; 97 – 98) กล่าวว่าสภาวะการณ์เป็นผู้นำโดยธรรมชาติ มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจต่อบทบาทของตนเอง และทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นอย่างดี

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร พบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ มีส่วนในประเด็นการสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 3.20 ตามประเด็นย่อย ดังนี้ การประสานงานกับส่วนราชการให้ความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน การจัดให้มีโครงการด้านวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในตำบล โดยมีค่าเฉลี่ย 3.27, 3.24, 3.20, 3.13 ตามลำดับ เนื่องจาก การจัดวิสาหกิจชุมชนเป็นพระราชบัญญัติที่ประเทศใช้เมื่อปี พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ค่อนข้างใหม่ สำหรับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจ ทำให้การมีส่วนร่วมในประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.98 ตามประเด็นย่อย ดังนี้ การประชาสัมพันธ์งานศูนย์ทางหอกระจายข่าว การแจกเอกสารแผ่นพับหรือแผ่นปลิวเกี่ยวกับงานศูนย์บริการ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ศูนย์ การจัดนิทรรศการ และการมีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ ประเด็น การจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่น เนื่องจากการกระจายตัวของหอกระจายข่าวยังในทั่วถึงครอบคลุมในแต่ละชุมชนเกษตร การสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานศูนย์บริการฯ ในระยะ 2 – 3 ปี ที่ผ่านมามีน้อย เพราะว่าเป็นภารกิจถ่ายทอดให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสน่ห์ แสงคำ (2545 ; 95) กล่าวว่า การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลค่อนข้างน้อยและไม่ต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจังหวัดนครสวรรค์ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก ดังนั้นการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลควรจะมีการสนับสนุนให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศูนย์ฯ การจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกร และการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 จากการศึกษาวิจัยพบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง และค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ

เกษตร ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จึงควรแนะนำให้ทราบถึงวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.3 ปัญหาของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่พบ ได้แก่ ความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ การประชุมไม่ต่อเนื่อง ไม่มีที่ทำการศูนย์ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ หน่วยงานไม่สนับสนุนกิจกรรมศูนย์อย่างจริงจัง ตลอดจนการให้ความสำคัญกับศูนย์ฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับควรจะทำความเข้าใจกับคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ให้เห็นถึงความสำคัญของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่มีต่อเกษตรกรในพื้นที่และประชาชนทั่วไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3.2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในพื้นที่อื่น ๆ

3.2.3 ควรศึกษาผลกระทบจากการถ่ายโอนภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2.4 ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3.2.5 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวกับการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง (ม.ป.ป.) *คู่มือปฏิบัติงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชน กรุงเทพมหานคร สำนักงานบริหาร โครงการตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์*
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2542) “แนวทางการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ปี 2542.” กรุงเทพมหานคร (อัครสำเนา)
-(2546 ก) *คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย*
-(2546 ข) *ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย*
-(2547) *คู่มือการปฏิบัติงานการถ่ายโอนภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย*
- การพัฒนาชุมชน, กรม กองวิจัยและประเมินผล (2518) “รายงานการศึกษาการดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่ดำเนินการมาแล้ว 5 ปี เขตพัฒนา ตำบลตะเคียนเลื่อน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
- กรณีศึกษา ชมดี (2524) “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลการพิจารณาทางเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย ธรรมศาสตร์
- กรณีศึกษา เชื้อศิริถาวร (2544) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอภูค้อ จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภณาการพิมพ์*

- จำนง ไพโรจน์, พ.ด. (2533) “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสันตินิคม
ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- จินดา ขลิบทอง (2544) “กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร “ ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 1 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ฉอาน วุฒิกรรมรักษา (2526) “ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่น ตำบลกลุ่มพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527) *การพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครพิมพ์
- ทิวทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย* กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
- ธงชัย มากสกุล (2544) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดสุโขทัย วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) *กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภากการพิมพ์
- นงเยาว์ หลีพันธุ์ (2527) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- นิพัทธเวช สืบแสง (2526) “การมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนาข่าวสารศูนย์วิจัยชาวเขา”
ม.ป.ท.
- แนว โสคติพันธ์ (2534) “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชนบท การศึกษาเฉพาะรายกรณีในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- บำเพ็ญ เขียวหวานและคณะ (2534) “รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมขององค์กร
ชาวบ้าน ในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดพังงา” สำนักงานเกษตร
จังหวัดพังงา
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544) “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร”
ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร*
หน่วยที่ 9 หน้า 229 – 301 นนทบุรี สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์ (2528) “การมีส่วนร่วมของชุมชน” *วารสารสุศึกษา* 8,3 / (มิถุนายน) / :65-70
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท”
รายงานการวิจัย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปธาน สุวรรณมงคล (2527) “ทักษะบางประการในเรื่องสภาพต่าบกับการมีส่วนร่วมของชุมชน”
ใน *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* หน้า 80 – 92 ทวีทอง
หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531) “การมีส่วนร่วมของประชาชน” *วารสารพัฒนาชุมชน*
27 (กุมภาพันธ์) : 24 - 25
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2526) “นโยบายและแนวทางการปฏิบัติโครงสร้างงานในชนบท”
กรุงเทพมหานคร สำนักเลขาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี
- _____ (2527) “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยยุทธศาสตร์การ
พัฒนาปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา” นครปฐม ศูนย์ศึกษา
นโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
- เยาวลักษณ์ มากดี (2528) “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรใน
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) *หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาถิน (2531) *การพัฒนาชนบทไทย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*

- วีระ โอศถานนท์ (2511) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท” *ข่าวสารการเกษตร* 24, 2 (สิงหาคม) : 5 – 60
- วิจิตร ช่วยพิทักษ์ (2542) “บทบาทการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรณีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนำร่อง ตำบลท่าข้าม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสิงห์บุรี” สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สมยศ พุ่มหว่า (2527) “การพัฒนาชนบท” ม.ป.ท. (อัคราเนา)
- สมคิด รัตนวงศ์ (2542) “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรภาคใต้” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
- เสน่ห์ แสงคำ (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรของผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานสถิติจังหวัดนครสวรรค์ (2549) รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ.2549 จังหวัดนครสวรรค์
- อำนาจ อนันตชัย (2526) “ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล” ในการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2525) *การพัฒนาบุคลากรกลุ่มและชุมชน กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- Alvin, Bertrand (1958) *Rural Sociology* New Year ; Mc Graw Hill Book
- Cohen, John M and Uphoff , Norman T (1980) “Participation’s Place in Rural Development : Seeking clarity through Specificity” *World Development* 8, (May) : 219-22
- Hay, D.G. (1951) *Social Participation of Individuals in Four Rural New York* : Harper and Row,
- Kaufman, H.F. (1949) “Participation Organization Activities in Selected Kentucky Localities” *Agricultural Experiment Station Bulletin* 3 (March 1949) : 527 - 533
- Reeder, William W. (1974). “Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families. New York State” Cornell University. Unpublished Ph.D. Dissertation.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง

ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ต้องการและเติมข้อความ
ลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ชื่อ - สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ

จังหวัด.....วัน/เดือน/ปี.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี
การเกษตรประจำตำบล

1. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
2. อายุปี
3. สถานภาพการสมรส
 - (1) โสด
 - (2) สมรส
 - (3) หย่า,หม้าย
4. ระดับการศึกษา
 - (1) จบระดับประถมศึกษา
 - (2) จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - (3) จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - (4) จบระดับอนุปริญญา
 - (5) จบระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า
 - (6) อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 1 (ต่อ)

5. สถานะทางสังคม ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

- (1) ผู้แทนอบต.
- (2) ผู้แทนสถาบันเกษตรกร/กลุ่มอาชีพ
- (3) อาสาปศุสัตว์
- (4) ประมงอาสา
- (5) หมอดินอาสา
- (6) ครัวบุญชีอาสา
- (7) ผู้แทนหมู่บ้าน
- (8) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- (9) อื่น ๆ (ระบุ)

6. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง (ตามข้อ 5)ปี

7. การประกอบอาชีพหลัก

- (1) ทำนา
- (2) ทำไร่.....
- (3) ทำสวน.....
- (4) ทำการประมง
- (5) เลี้ยงสัตว์.....
- (6) อื่น ๆ (ระบุ)

8. การประกอบอาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ทำนา
- (2) ทำไร่.....
- (3) ทำสวน.....
- (4) ทำการประมง
- (5) เลี้ยงสัตว์.....
- (6) อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 1 (ต่อ)

9. รายได้ของครอบครัวมาจาก (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)

- (1) ในภาคเกษตรบาท/ปี
- (2) นอกภาคเกษตร.....บาท/ปี

10. แรงงานในครัวเรือน จำนวน คน

11. ท่านมีหนี้สินหรือไม่

- (1) ไม่มี
- (2) มี (ระบุแหล่ง).....

12. แหล่งที่ได้รับข่าวสารการเกษตร (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)

- (1) หอกระจายข่าว
- (2) โทรทัศน์
- (3) วิทยุ
- (4) หนังสือพิมพ์
- (5) เพื่อนบ้าน
- (6) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- (7) อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี
การเกษตรประจำตำบล

ที่	กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม					ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1		
1	<u>ด้านการบริหารจัดการศูนย์ฯ</u>							
1.1	การจัดทำข้อตกลงร่วมกับ แนวทางการบริหารงานศูนย์ฯ 1. การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ							
	2. การกำหนด กฎระเบียบต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกัน							
	3. การบริหารจัดการกองทุน ศูนย์ฯ							
1.2	การประชุมคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ฯ							
	1. การเข้าร่วมประชุมคณะ กรรมการบริหารศูนย์							
	2. การแสดงความคิดเห็นในเรื่อง ต่าง ๆ							
	3. การพิจารณาโครงการและ กิจกรรม							
	4. การตรวจสอบบันทึกการ ประชุม							
	5. การติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานตามมติที่ ประชุม							
1.3	การกระตุ้นผู้นำชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ แผนพัฒนาด้านการเกษตร							
	1. การวางแผนพัฒนาด้าน การเกษตร							

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ที่	กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม					ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1		
1.6	การสนับสนุนการดำเนินงานของ ศูนย์ฯ อำนวยความสะดวกแก่ เกษตรกรในพื้นที่ในการดำเนิน 1. การดูแลสถานที่ที่ตั้งศูนย์							
	2. การอำนวยความสะดวกแก่ ประชาชนในพื้นที่							
2	การจัดกิจกรรมช่วยเหลือ เกษตรกร							
2.1	การจัดทำข้อมูลประจำตำบล 1. สํารวจและรวบรวมข้อมูล พื้นฐานของตำบล							
	2. ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรให้ ข้อมูลที่ถูกค้ดกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง							
	3. ร่วมกับเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ของตำบล							
	4. ให้บริการข้อมูลแก่เกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง							
2.2	การจัดการถ่ายทอดความรู้ 1. สํารวจความต้องการด้านการ ฝึกอบรม ฐาน ฝึกงานและการ แก้ไขปัญหาด้านการเกษตร							
	2. การดำเนินการคัดเลือกและ พัฒนาจุลสาริตและวิทยากร เกษตรกร							
	3. การจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ เช่น การฝึกอบรม ฐานจัดทำ แปลงสาริต							

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ที่	กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม					ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1		
2.3	การสนับสนุนการจัดวิสาหกิจชุมชน							
	1. จัดให้มีโครงการด้านวิสาหกิจชุมชน (ร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่าย)							
	2. สนับสนุนให้เกษตรกรมาร่วมทุนในโครงการด้านวิสาหกิจชุมชน							
	3. ประสานงานกับส่วนราชการ มาให้ความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน							
	4. การจัดหางบประมาณสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในตำบล							
2.4	การเตือนภัยเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ							
	1. การแจ้งเตือนภัยให้แก่ชุมชน							
	2. การแจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่รับผิดชอบทราบเหตุผิดปกติ (เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช สัตว์ประมงและภัยเศรษฐกิจอื่น ๆ)							
	3. การเฝ้าระวังเหตุผิดปกติที่อาจเกิดจากภัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง							
2.5	การรับรองข้อมูลและรายงานต่าง ๆ							
	1. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล - การผลิตพืช - ข้อมูลการเกษตรอื่น ๆ (.....)							

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ที่	กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม					ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1		
	2. การรับรองรายงานในเรื่องต่าง ๆ ของศูนย์ฯ - ทะเบียนการปลูกข้าว นาปี/นาปรัง - ทะเบียนมันสำปะหลัง - อื่น ๆ (ระบุ).....							
	3. การตรวจสอบความถูกต้องของผู้ประกบภัยต่าง ๆ							
	4. การสำรวจข้อมูลการเกษตร อื่น ๆ							
2.6	การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย 1. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มผู้ผลิต 2. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มแปรรูป 3. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาด 4. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรในท้องถิ่นที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร							
3.	การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์ให้ ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม 1. การประชาสัมพันธ์งานศูนย์ทางหอกระจายข่าว 2. การจัดนิทรรศการ 3. การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์งานศูนย์ฯ 4. การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน/เกษตรกรทั่วไป							
	5. การแจกเอกสาร แผ่นพับหรือแผ่นปลิวเกี่ยวกับงาน ศูนย์บริการฯ 6. การจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่น (วิทยุชุมชน)							

หมายเหตุ 5 = มีส่วนร่วมมากที่สุด 4 = มีส่วนร่วมมาก 3 = มีส่วนร่วมปานกลาง
 2 = มีส่วนร่วมน้อย 1 = มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ภาคผนวก ข

Reliability analysis – Scale (ALPHA)

RELIABILITY ANALYSIS – SCALE (ALPHA)

Item – total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item – Total Correlation	Alpha Item Deleted
การมีส่วนร่วม P1	205.6333	866.5851	.5182	.9676
การมีส่วนร่วม P2	205.9000	847.8172	.5550	.9676
การมีส่วนร่วม P3	205.1333	884.8782	.1010	.9684
การมีส่วนร่วม P4	205.3333	879.1954	.2565	.9682
การมีส่วนร่วม P5	205.6667	860.3678	.6385	.9673
การมีส่วนร่วม P6	206.1333	845.0851	.6945	.9670
การมีส่วนร่วม P7	206.0000	848.1379	.6289	.9672
การมีส่วนร่วม P8	205.6333	859.7575	.6887	.9672
การมีส่วนร่วม P9	205.7333	850.4782	.7605	.9669
การมีส่วนร่วม P10	205.9667	841.6885	.8002	.9666
การมีส่วนร่วม P11	205.7333	864.2023	.6181	.9674
การมีส่วนร่วม P12	205.8667	851.4989	.7243	.9670
การมีส่วนร่วม P13	205.2667	879.5816	.2869	.9681
การมีส่วนร่วม P14	205.3667	874.7920	.3859	.9679
การมีส่วนร่วม P15	205.5333	864.3264	.5949	.9674
การมีส่วนร่วม P16	205.9667	858.2402	.5042	.9677
การมีส่วนร่วม P17	206.2000	853.6138	.4814	.9679
การมีส่วนร่วม P18	205.7000	866.0103	.6064	.9674
การมีส่วนร่วม P19	205.6333	867.2747	.5981	.9675
การมีส่วนร่วม P20	205.6667	867.4023	.6105	.9675

Item – total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item – Total Correlation	Alpha Item Deleted
การมีส่วนร่วม P21	205.6333	864.1713	.6270	.9674
การมีส่วนร่วม P22	205.6333	852.1713	.7719	.9669
การมีส่วนร่วม P23	205.4667	861.6368	.6539	.9673
การมีส่วนร่วม P24	205.9000	854.0241	.7279	.9670
การมีส่วนร่วม P25	206.0333	851.0678	.6913	.9670
การมีส่วนร่วม P26	206.1333	844.8092	.7238	.9669
การมีส่วนร่วม P27	206.3333	838.5747	.7562	.9667
การมีส่วนร่วม P28	206.3000	836.4241	.7492	.9668
การมีส่วนร่วม P29	206.2333	840.8057	.7280	.9669
การมีส่วนร่วม P30	206.3667	839.0678	.7259	.9669
การมีส่วนร่วม P31	205.6667	847.9540	.7537	.9668
การมีส่วนร่วม P32	205.6000	845.9034	.7779	.9667
การมีส่วนร่วม P33	205.7000	839.5276	.7966	.9666
การมีส่วนร่วม P34	206.0333	839.8264	.8099	.9666
การมีส่วนร่วม P35	206.0000	842.0000	.7824	.9667
การมีส่วนร่วม P36	206.0333	837.8954	.6160	.9675
การมีส่วนร่วม P37	205.8667	835.0851	.4762	.9690
การมีส่วนร่วม P38	200.9000	888.1621	.0000	.9683
การมีส่วนร่วม P39	205.6667	847.9540	.6688	.9671
การมีส่วนร่วม P40	205.7000	850.1483	.6370	.9672

Item – total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item – Total Correlation	Alpha Item Deleted
การมีส่วนร่วม P41	206.1667	844.5575	.7485	.9668
การมีส่วนร่วม P42	206.2667	844.4092	.7108	.9669
การมีส่วนร่วม P43	206.3333	847.8161	.6483	.9672
การมีส่วนร่วม P44	206.1667	851.4540	.5821	.9674
การมีส่วนร่วม P45	205.7333	858.4092	.5658	.9674
การมีส่วนร่วม P46	206.2667	843.7195	.7483	.9668
การมีส่วนร่วม P47	206.2000	848.3034	.7652	.9668
การมีส่วนร่วม P48	205.5000	865.3621	.4901	.9677
การมีส่วนร่วม P49	206.1333	855.2920	.5226	.9676
การมีส่วนร่วม P50	207.3667	851.6885	.3543	.9693

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 50

ค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) = .9676

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมยศ มโนวงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	24 มีนาคม 2503
สถานที่เกิด	อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	สส.บ. (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2529 วท.บ.(พืชศาสตร์) วิทยาลัยครูจังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ.2534
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 7ว
ทุนวิจัย	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช